

A Bakony hegység gyilkosfűrész-faunájának alapvetése (Hymenoptera, Braconidae), II. Opiinae

DR. PAPP JENŐ

OPIINAE ALCSALÁD

Ademonini nemzetség

Ademon decrescens (NEES, 1811) – A 3. hátlemez ugyanolyan mértékben recés mint a 2. hátlemez. r2 : cuqul = 20 : 16 (x 100). A fej és a tor barnás fekete, a potroh sötét rozsdabarna.

Elterjedése: egész Európában elterjedt, de seholsem gyakori. Hazánkban többnyire sík és dombvidékeinken került elő.

Lelőhelye. Bf: Felsőörs, 1966. V. 30., 1 ♀.

Ademon mutuator (NEES, 1811) – A 3. hátlemez lig recézett, majdnem sima, a 2. hátlemez recézett. r2 : cuqul = 20 : 19 : 16 (x 100). A test fekete.

Elterjedése: szórványosan ismerjük Németországból, Ausztriából és Korzikából. Hazánk faunájára nézve új faj. Előkerült még – az alábbi leelőhelyen kívül – Vácson és Új-szentmargitán.

Lelőhelye. Bf: Felsőörs, 1966. V. 30, 3 ♂.

Ademon urinator (De STEFANI, 1902) – Rendkívül jellemző a fajra, hogy halántékának hátsó fele jobbra harántosan és durván, mellső fele pedig sűrűn és kissé szemcsésen ráncolt. A test 2,8–3 mm hosszú (leírás szerint 1,7 mm, FISCHER 1973).

Elterjedése: eddig kizárólag Szicíliából (Palermo környékéről) ismertük. Hazánk faunájára nézve új faj.

Lelőhelyei. Bf: Révfülöp, 1930. VIII. 20, 2 ♀, leg. Szabó-Patay. Tihany, 1938. VII. 14, 1 ♀, leg. Móczár L.

Opiini nemzetség: Opiina öregnem

Eurytenes abnormis (WESMAEL, 1835) – A fej és a tor barnás fekete. A csáp 33–35 (♀), ill. 28–32 ízű (♂).

Elterjedése: holarktikus faj, bár kelet-palearktikus előfordulását még nem közölték. Gyakori faj hazánkban is.

Lelőhelyei (1. térkép). Bf: Felsőörs, 1966. V. 30, 1 ♀. – Kh: Sümeg, 1968 VI. 4–8. 1 ♀. Uza, Querceto–Potentillum albae-ban fűhálózza, 1963. VI. 4, 1 ♂. Vállus, Bűdöskút. Fekete-hegy, 1964. V. 26., 1 ♂. – DB: Úrkút, 1967. VIII. 10–11, 1 ♀. – EB: Iharkút, Tisztavíz, 1966. VI. 28, 1 ♀. – KB: Eplény, Tobán-hegy, 1962. VII. 11, 1 ♂.

Opius (s. str.) *abscissus* THOMSON, 1895 Rendkívül nehéz elkülöníteni az *O. lugens*-től. Összesen három olyan belyeget tudtam találni, melynek alapján el lehet választani egymástól a két fajt:

O. abscissus
THOMS.

O. lugens
HAL.

1. r3 csak megközelíti, de nem éri el a szárny végét, általában kétszer oly hosszú

HAL. 1. r3 nem éri el a szárny végét, általában 2,5–3-szor oly hosszú mint

mint r2, r2 pedig többnyire kétszer hosszabb mint cuqul (15 : 7–8, x63).

2. Az 1. hátlemez inkább csak egyharmaddal hosszabb mint hátul széles (7–6 : 4,5–5).

3. A csáp 19–22 ízű.

r2, r2 pedig csak egyharmaddal, egyötödével hosszabb mint cuqul (14–11 : 9).

2. Az 1. hátlemez másfélszer hosszabb mint hátul széles (8–7 : 5).

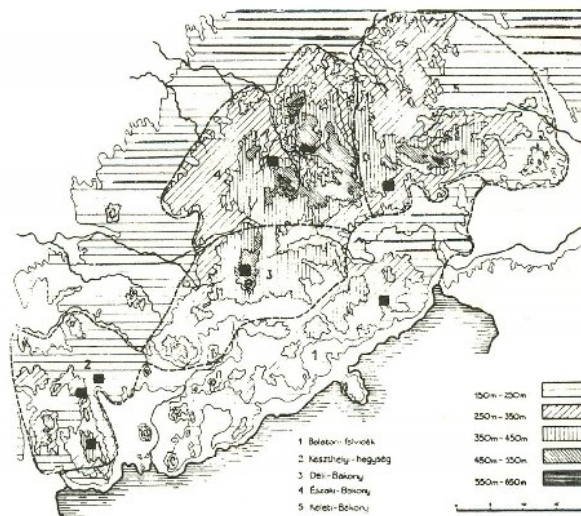
3. A csáp 20–27 ízű.

FISCHER (1971a, 1973) az *abscissus* nevet szinonimizálta a *lugens*-szel. En változatlanul (PAPP 1973) érvényes névnek, azaz a fenti tulajdonságok alapján „species bona”-nak tartom az *O. abscissus*-t.

Elterjedése: valószínűleg európai elterjedésű faj. Hazánkban Baján, Gyulán, Ócsán és Vácson került elő, Baján *Lirio-myza cannabis* HD. aknázólegyből nevelték (új gazda).

Lelőhelye. Bf: Balatoncsicsó, erdőszél környéke, 1969. V. 6–8, 1 ♂.

Opius (*Utetes*) *aemulus* HALIDAY, 1837 – A csápostor 1. íze négyszer, ötször hosszabb mint széles. r2 kétszer hosszabb mint cuqul (26–27 : 12–13, x63), leírás szerint (FISCHER 1973) r2 csak háromnegyeddél hosszabb mint cuqul. A nő-

1. térkép. Az *Eurytenes abnormis* (Wesm.) leelőhelyei
Karte 1: Die Fundorte von *Eurytenes abnormis* (Wesm.)

tény 2–3. hátlemeze barnássárga, leírás szerint (1. c.) a potroh teljesen fekete. A felsőőrsi nőstény példány 1. hátlemeze sárgás barna, tehát csak kissé sötétebb mint a 2–3. hátlemeze, lehetséges, hogy ez a példány a faj egyik változatát (? var. n.) képviseli, egyébként FISCHER ezt a példányt 1977-ben *O. cf. hilaris* FI.-nek határozta. A test 2–2,1 mm hosszú.

Elterjedése: hosszú ideig csak kevés írországi és angliai lelőhelyről ismertük. Az 1960-as években váltak ismertté a németországi és ausztriai előfordulásai. Hazánk faunájára nézve új faj. A két bakonyi lelőhelyen kívül van egy-egy példányunk Tákosról és Diásról, előkerült az erdélyi Déváról is.

Lelőhelyei. Bf: Felsőörs, 1966. V. 30, 1 ♀. – ÉB: Hárskút, Esztergáli völgy, 1966. VI. 7, 1 ♀ és 1 ♂. Tapolcafő, Kalapácsér, 1966. V. 4, 1 ♀.

Opius (Apodesmia) aethiops HALIDAY, 1837 – Az áltorszelvény sima, fényes, csak a holdacska körül, a hátsó sarok és az oldala mentén (keskeny felületen) ráncolt. A csáp 23 ízű. A középtoroldali barázda keskeny és igen finoman bordácskázott, a középtoroldali hátsó varrata pedig gyengén (középtoroldali barázdánál valamivel erősebben) bordácskázott. Az 1. hátlemeze hátsó negyede sima, töve felé egyre erősödően ráncolt. r2 majdnem kétszer hosszabb mint cuquil (22 : 12, x 63), r3 ívelt és ugyancsak majdnem kétszer hosszabb mint r2 (38 : 22, x 63), a sugársejt csúcsa nem éri el a szárny végét.

Fekete, a tapogatók és a lábak barnás feketék. A rágó, az 1. comb disztális fele és az 1. lábszár töve sötét barnás sárga. 2 mm.

Elterjedése: Észak-, Nyugat- és Közép-Európa egészen Lengyelorszáig és Olaszorszáig, sehol sem gyakori. Hazánkban kevés lelőhelyről került elő (Budapest, Darány, Gödöllő, Kiskundorozsma, Ómassa, Pilismarót, Szigetszentmiklós).

Lelőhelyei. EB: Porva, Cuha-völgy, 1957. V. 23, 1 ♀, leg. Móczár L. – KB: Olaszfalu, Malom-völgy, 1969. IV. 30, 1 ♂.

Opius (Nosopoea) altimontanus FISCHER, 1969 – A *Nosopoea* alnemre jellemző, hogy az ide sorolt fajok áltorszelvénye ráncolt. Ezzel szemben az *O. altimontanus* áltorszelvénye általában gyengén vagy igen gyengén ráncolt, sőt lehet (majdnem) teljesen sima is. Az utóbbi tulajdonság már a *Misophthora* alnembe való tartozásra utal. Az áltorszelvénynek jelzett változékonyágát a faj felfedezője M. FISCHER is észrevette és az eredeti leírásban erre kitért (FISCHER 1969). – az *O. altimontanus* és az *O. (Misophthora) rex* FI. rendkívül hasonlít egymáshoz. A budapesti Természettudományi Múzeumban van néhány példány, mely átmenetet mutat a másik alak felé. Véleményem szerint várható, hogy a két nevet szinonimizálni fogják, míhelyt számos európai területről lesznek sorozataink a most még többé-kevésbé elkülöníthető két alakról.

A tiroli *Opiinaeröhl* írt tanulmányában FISCHER (1974) úgy jellemzi a fajt, mint az Ötztali Alpok egyik legjellemzőbb tagját (egy-egy héten 1968-ban 53, 1973-ban 141 példányt gyűjtött, ami az összes *Opiinae* 24,82%-a).

Elterjedése: mint a faj neve is jellemzi, az *O. altimontanus* a magashegyvidékeken valószínűleg gyakori faj, középhegységben inkább szórványosan fordul elő. Ilyen megfontolással a Bakony egyik legjelentősebb *Opius* faja, egyben hazánk faunájára nézve is új. Eddig csak Ausztriából (Tirol) ismertük.

Lelőhelyei. EB: Gyulafirátót, Kispapod, 1967. VIII. 17, 1 ♀. Porva, Pálhálás, 1968. VII. 16–17, 1 ♀.

Opius (Nosopoea) ambiguus WESMAEL, 1835 (= *nodifer* FISCHER, 1959, syn. n.) – A fej a szem mögött erősen keskenyedő, a halántéki él viszonylag erős. A szem (oldalnézetben) egyharmaddal szélesebb mint a halánték, leírás szerint (FISCHER 1973) a két méret egyenlő egymással. Az 1. hátlemeze majdnem kétszer, illetve kétszer hosszabb mint hátsó szélessége, hátsó harmada párhuzamos oldalú, a légzőnyílástól kezdve a töve felé alig keskenyedik. A tojócsőhüvely

(oldalnézetben) oly hosszú mint az 1. hátlemeze fele. r2 2,7–2,8-szor hosszabb mint cuquil. A csáp 25–27 ízű. A száj általában jól láthatóan nyitott, azaz a rágó és a fejpajzs között a rés nagy, az egyetlen (farkasgyepűi) hím példány szája ellenben meglehetősen keskeny és ezért könnyen a *Nosopoeopus* alnembe tartozónak lehet vélni.

FISCHER (1959) eredetileg fajnak írta le az *O. nodifer* alakot. Megvizsgálva a holotípust (amit a budapesti Természettudományi Múzeum őriz, Hym Typ. No. 2460) és összevetve a részletes leírásokat (FISCHER 1973) megállapíthatam, hogy az *O. nodifer* név szinonim az *O. ambiguus*-szal, és legfeljebb mint az *ambiguus* törzsalaktól eltérő forma nevét képviselheti (*O. ambiguus* ab. *nodifer* FI.). A határozókulcs alapján (FISCHER 1973, p. 292) egyetlen lényeges különbség az, hogy d ér másfélszer (*O. nodifer*), ill. legfeljebb egyharmadszor hosszabb (*O. ambiguus*) mint a n. rec., ellenben a részletes leírás szerint mind az *O. ambiguus* (1. c., p. 296) mind az *O. nodifer* (1. c., p. 322) esetében d ér másfélszer hosszabb mint n. rec. E két szárnyérnek ugyanezt a méretarányát állapíthatam meg mind az *O. nodifer* holotípusán mind az *O. ambiguus* példányokon. Az *O. nodifer* alaknak valóban jól láthatóan kidudorodik a légzőnyílása az 1. hátlemezen. Ez a bélyeg azonban nem faji, hanem legfeljebb aberráció bélyeg, a holotípust is így céduláztam meg.

Elterjedése: egész Európában gyakori, Mongóliából is kimutatták. Hazánkban egyaránt gyűjtötték és is meggyűjték.

Lelőhelyei. Kh: Sümeg, Sarvaly, 1968. VI. 4–8, 1 ♀. – ÉB: Gyulafirátót, Kispapod, 1967. VIII. 17, 2 ♀ (ebből 1 ♀ ab. *nodifer*). – KB: Olaszfalu, Alsópere környéke, 1966. VII. 11–14, 1 ♀.

Opius (Opiothorax) attributus FISCHER, 1962, ♀ nova – FISCHER (1962a) két ausztriai hím példány alapján írta le a fajt, a nőstény ivart a következő bélyegek jellemzik: a csáp 38 ízű, r2 bőven másfélszer hosszabb mint cuquil (32–33 : 21, x63), az 1. hátlemeze egyharmaddal hosszabb mint hátul széles, a test alapszíne kávébarna, a test 3 mm hosszú. A példányt kérdőjelesen határozta meg 1976-ban, majd később M. FISCHER 1977-ben megerősítette határozását.

Elterjedése: Ausztria, Magyarország faunájára nézve új faj. Lelőhelye. EB: Hárskút, Esztergáli-völgy, 1966. VI. 7, 1 ♀.

Opius (Nosopaeopus) aureliae FISCHER, 1957 – A csáp 35 (1 ♀) és 39 ízű (1 ♂). r1 éppen valamivel hosszabb mint a szárnyjegy szélessége, r2 egyharmaddal hosszabb mint cuquil (30–34 : 19–23, x63). Az 1. hátlemeze felülete gyengén ráncolt, a tövétől kezdve egyenletesen szélesedik hátrafelé, hosszának aránya a mellső és a hátsó szélességéhez olyan mint 33 : 14 : 21. A középháti gödröcske apró és sekély. Az áltorszelvény bőrszerűen, erősen ráncolt. A fejpajzs barnássárga, a rágó, a csáp első két íze, a szárnypikkely és a lábak inkább halványárgák. Hossza 2,5 mm.

Az *O. aureliae*, az *O. (Nosopoea) cubitalis* FI. és az *O. (Allophlebus) singularis* WESM. rendkívül hasonlít egymáshoz. Tulajdonképp egyértelműen csak az alnemi bélyegek különböztetik el őket egymástól. Ezzel összefüggésben meg kell jegyezni, hogy az *O. aureliae*-nek határozott példányok között akadhatnak olyanok, melyek szája éppen „zárt”, ugyanis a fejpajzs és a nyugalmi helyzetű rágók közt nagyon keskeny rés látható.

Elterjedése: ismert areája diszjunkt, Ausztria és az Egyesült Államok. Ausztriában gyakori, az Alpesekek számos helyén gyűjtötték (Tirol, Stájerország), de a hazánkkal közvetlen szomszédos Burgenlandban is megtalálták. Hazánk faunájára nézve új faj.

Lelőhelyei. EB: Csehánya, Középső Hajag, 1975. V. 21, 1 ♂. Fenyőfő, Kisszépalma környéke, 1965. V. 25–31, 1 ♂. Gyulafirátót, Kispapod, 1967. VIII. 17, 1 ♀.

Opius (Misophthora) austriacus FISCHER, 1958, ♂ novus. – Több példányt (3 ♀ és 2 ♂) kérésemre a faj leírója, M.

FISCHER határozott meg 1976-ban. A csáp 21 (2 ♀ és 1 ♂), ill. 22 ízű (1 ♂), leírás szerint a csáp 32–33 ízű (FISCHER 1973). A tapogatók halványárgák vagy sárgák. A lábak sárgák kevés világosbarna folttal, csak a csípők barnák, leírás szerint (1. c.) a lábak barnák. A nőtény 2 mm hosszú, leírás szerint 2,3 mm (1. c.). A hím ivar megegyezik a nőténnyel, hossza 1,7–1,8 mm. A hárskúti egyetlen hím példány áltorszelvénye foltosra és finoman ráncolt, ez a tulajdonság azonban kivételesnek tekinthető (t. i. a *Misophthora* alnemre jellemző a tükkörsima áltorszelvény).

Elterjedése: Bécs környékéről írták le, máshonnan még nem mutatták ki. Magyarországon nézve új faj.

Leőhelyei. Bf: Felsőörs, 1966. V. 30, 1 ♀. Kh: Keszthely, Bűdöskúti-völgy, 1966. VI. 15, 1 ♀ (det. Papp J.). – ÉB: Gyulafirátót, Bűdöskút környéke, 1968. IV. 26, 1 ♂. Hárskút, Esztergáli-völgy, 1966. VI. 7, 1 ♂. Iharkút, 1969. V. 27–28, 1 ♀. Ugod, Somberek, 1967. VI. 26–29, 1 ♂. – KB: Tés, Öreg Futóné, 1966. VII. 12, 1 ♀.

Opus (Misophthora) basirufus FISCHER, 1958 – A potroh első három (négy) szelvénye világos színű (pirossárga, barnássárga, sárga), a többi szelvény fekete vagy barnásfekete. Gyakran az 1. hátlemezt különböző mértékben megsötétíthet. Az eddigi adatok szerint a csáp 23–27 ízű, a Bakonyból előkerültek 29 csápízű nőtények. Egyetlen hím arca (Eplény) pirossárga.

Elterjedése: egész Európában él, meglehetősen gyakori faj. Hazánkban jobbra domb- és hegyvidékeken gyűjtötték.

Leőhelyei (2. térkép). Bf: Felsőörs, 1966. V. 30, 1 ♂. Monostorapáti, Boncsostető, 1962. VII. 19, 1 ♀. – Kh: Sümeg, Sarvaly, 1968. VI. 4–8, 1 ♀. Uza Quereceto-Potentillium albae-ban fűhálóza, 1963. VI. 4, 3 ♀. – DB: Szentgál, Mecsek-hegy, 1975. V. 22, 1 ♀. Úrkút, 1967. VIII. 10–11, 2 ♀. – ÉB: Csesznek, Zörög-hegy, 1961. VII. 22, 1 ♀. Hárskút, Esztergáli völgy, 1966. VI. 7, 2 ♀. Herend, Középső Hajag, 1967. IV. 28, 1 ♀. Németbánya, Jäger-völgy, 1973. VII. 17, 1 ♂. Németbánya, vadászház környéke, 1967. V. 29–VI. 2, 1 ♀ és 1 ♂. Ugod, Somberek, Hubertlak környéke, 1967. VI. 26–29, 1 ♀. – KB: Eplény, Tobán-hegy, 1962. VII. 11: 1 ♂, 1968. IV. 25: 1 ♂. Fehérvárcsurgó, Gaja-völgy, 1923. IX. 18, 1 ♀, leg. Biró. Olaszfalu, Alsópere környéke, 1964. VIII. 26–28: 1 ♂, 1966. VII. 11–14: 1 ♂.

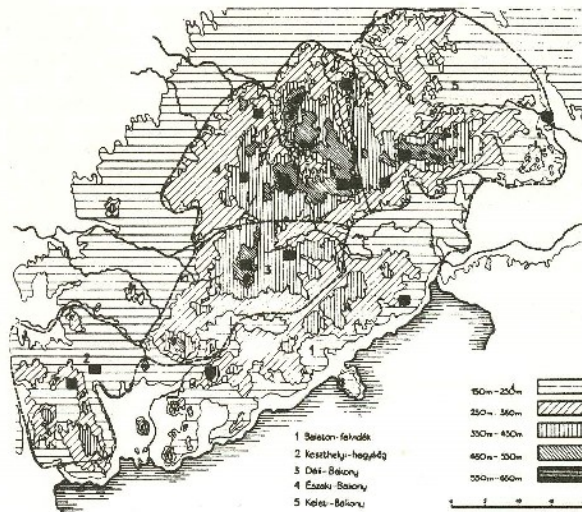
Opus (Misophthora) basirufus differens (FISCHER, 1958) – A törzsalaktól az különbözteti el, hogy az 1. hátlemez légzőnyílása kidudorodik. Ellenben az 1. hátlemez valamivel szélesebb a bakonyi példányokon mint a holotípuson (20 : 16, ill. 19 : 14) és hosszantian egyenletlen.

Elterjedése: eddig csak a holotípus alapján ismertük Budapestről (Hűvösvölgy).

Leőhelyei (2. térkép). ÉB: Gyulafirátót, Kispapod, 1967. VIII. 17, 1 ♀. – KB: Eplény, Tobán-hegy, 1962. VII. 11, 1 ♂. Olaszfalu, Alsópere környéke, Quereceto petraeae-cerris-ben fűhálóza, 1964. VIII. 26–28., 1 ♂.

Opus (s. str.) breviscapus THOMSON, 1895 – Mikképp ezt már FISCHER (1966) megállapította, a Bakonyban gyűjtött példányok alapján pedig megerősíthetem, hogy az *O. breviscapus* THOMS., az *O. pallipes* WESM. és az *O. piceus* THOMS. fajok szétválasztása rendkívül nehéz. Különösen az *O. breviscapus* és az *O. piceus* hasonlít nagyon egymáshoz. A FISCHER által megadott kevés bélyegen kívül további elkülönítő bélyegeket nem tudtam felismerni. Sőt, éppen a számos átmeneti alak (nemcsak a Bakonyból) annak a feltételezésére ösztönöz, hogy az utóbbi két név tulajdonképp ugyanarra a fajra vonatkozik. Tehát várható, elsősorban a gazdaállatokból való nevelések révén, hogy a két nevet szinonimizálni fogják.

FISCHER (1968, 1971b) Mongóliából is közölte, a 3 nőtényt a budapesti Természettudományi Múzeum őrizi. Véleményem szerint ez a 3 példány (továbbá 2 felvidéki nőtény) nem *O. breviscapus* hanem valószínűleg a tudományra nézve új faj.

2. térkép. Az *Opus basirufus* Fi. leőhelyei
Karte 2: Die Fundorte von *Opus basirufus* Fi.

Elterjedése: Írország, Svédország és Ausztria, ritka faj. Magyarországon nézve új faj.

Leőhelyei. ÉB: Bakonypölöske, Kúpi erdő, 1961. VII. 10, 1 ♀. Gyulafirátót, Kispapod, 1967. VIII. 17, 1 ♀. Hárskút, Esztergáli-völgy, 1966. VI. 7., 2 ♀. Ugod, Somberek, Hubertlak környéke, 1967. VI. 26–29., 1 ♀ és 2 ♂.

Opus (Xynobius) caelatus HALIDAY, 1837 – Az 1. hátlemez 1,9-szer hosszabb mint hátul széles (27 : 14, x100), hátsó (nagyobb) fele párhuzamos oldalú, a légzőnyílástól a tövéig (azaz a kisebbik fele) enyhén keskenyedék, a tövi éltől disztalisan (azaz a hátlemez közel háromnegyede) párhuzamosan, vonalszerűen ráncolt. r2 1,6-szor oly hosszú mint cuql (30 : 19, x63). Az ajakfedő (labrum), a rágó (kivéve fekete hegyét), a tapogatók és a lábak barnássárgák.

Elterjedése: kevés leőhelyét köztölték Írországból, Angliából, Dániából, Németországból, Svájcban és Ausztriából. Magyarországon egy hím a Hortobágy Nemzeti Parkban (Újszentmargita) találtak meg (PAPP 1981), továbbá van példányunk a Börzsönyből (Diósjenő, 1 ♀) és a Bükkből (Noszvaj, Síkfőkút, 1 ♂).

Leőhelye. ÉB: Németbánya, vadászház környéke, 1967. V. 29–VI. 2, 1 ♂.

Opus (Tolbia) caesus HALIDAY, 1837 – A fejtestő a pontszemek körül nagyon gyengén recézett (leírás szerint az egész fejtestő recézett, FISCHER 1973). A csáp 21–24 ízű.

Elterjedése: a Palearktikum nyugati felének talán leggyakoribb *Opus* faja, előkerült Nepálban is. Magyarországon sok helyen gyűjtötték.

Leőhelyei. Bf: Révfülöp, 1925. IX. 3, 1 ♀, leg. Szilády. Tihany, VII. 31: 1 ♀, VIII. 2: 1 ♀, VIII. 31: 1 ♀, leg. Z.-Sebess. Tihany, Csúcshegy, Malaise-csapda, 1969. V. 29, 1 ♂, leg. Móczár L. – DB: Márkó, Menyke, 1965. IX. 2, 1 ♂. –KB: Fehérvárcsurgó, 1923. VII. 20: 1 ♂, VII. 22: 1 ♀ és 2 ♂, IX: 1 ♀, leg. Biró. Sárszentmihály, 1923. V. 27, 4 ♀ és 2 ♂, leg. Biró. – Kisalföld: Tapolcafő, Kalapácsér, 1966. V. 4, 1 ♀.

Opus (Cryptonastes) campanariae FISCHER, 1959 – Az *O. (Cr.) impatientis* Fi.-től lényegében egyetlen bélyeg különbözteti el. Nevezetesen míg az *O. campanariae* sugáreré (r1–3) végig, a könyökérnek pedig a 2. és 3. szakasza (cu2–3) duzzadt, addig az *O. impatientis* ugyanezen erei nem duzzadtak. Valószínűleg ez a tulajdonság a hím ivarhoz kötött, mert ki-

zárólag hímek alapján ismerjük az *O. campanariae*-t. Várhatóan egykor be fog bizonyosodni, hogy a *campanariae*-nak nevezett alak legfeljebb egy megjelenési változata az *impatientis*-nek.

Elterjedése: három egymástól távoli lelőhelyről került elő: Lengyelország, Magyarország és Mongólia. Minden bizonytalán az egész Palearktikumban elterjedt. Magyarország faunájára nézve új faj.

Lelőhelye. DB: Szentgál, Mecsek-hegy, 1975. V. 22, 1 ♂.

Opius (s. str.) *caricivora* FISCHER, 1964 – A kapolcsi két hím példányt a faj leírója, M. FISCHER határozta meg 1977-ben, ennek alapján néhány morfológiai eltérés mutatkozik a leírás (FISCHER 1973) és a hazai három példány (Kapolcs: 2 ♂, Gyula: 1 ♀) között: (1) A csáp 29 (1 ♀ és 1 ♂), ill. 31 ízű (1 ♂). (2) A csáp 3. íze 2,5-szer (♀), ill. 3-szor hosszabb mint széles (leírás szerint a 3. íz kétszer hosszabb). (3) Az 1. hátlemez 1,4 (–1,5)-ször hosszabb mint hátul széles (leírás szerint az 1. hátlemez oly hosszú mint hátul széles). (4) A potroh sárgásbarna, csak az 1. hátlemez fekete, legfeljebb a 2–3 hátlemez sárga (leírás szerint a potroh, kivéve a fekete 1. hátlemez, sárga, a 3–7. hátlemez hátsó széle sötét). Ha a száj éppen nem teljesen zárt, azaz részeszerűen nyitott, akkor könnyen *O. (Opiothorax) spretus* HAL.-nak határozható.

Elterjedése: kevés franciaországi, németországi és lengyelországi lelőhelyről került elő. Magyarország faunájára nézve új faj (Kapolcs, Gyula).

Lelőhelye. Bf: Kapolcs, Kálomis, 1968. V. 7, 2 ♂

Opius (s. str.) *caudifer* FISCHER, 1958 – A csáp 20–23 (♀), ill. 22–24 ízű (♂), az 1. csápостorúz 2,5–3-szor hosszabb mint széles. r2 inkább másfélszer hosszabb mint cuqul (20 : 14–13, x100). Az 1. hátlemez széles, hátsó szélessége 1,6-szer nagyobb mint a mellső (20 : 12–13, x100). A tojócsőhüvely (oldalnézetben) oly hosszú, mint a 3. lábfej, valamivel hosszabb mint a potroh fele. – A faj emlékeztet az *O. (Nosopoea) circulator* (NEES)-re. Leírás alapján pedig az *O. (s. str.) soenderupiensis* Fl. alig különbözik az *O. caudifer*-től. Elterjedése: elsősorban Közép-Európából közzölték számos lelőhelyét, de elterjedése szinte egész Európát föleli. Hazánkban elsősorban hegyvidékeken gyűjtötték.

Lelőhelyei (3. térkép). DB: Kapolcs, Egervíz, 1962. VI. 15, 1 ♀. Márkó, Menyke, 1959. V. 29, 4 ♀ és 16 ♂. Padragkút, Sárcsikút környéke, Quercetum-Potentilletuma albaeban fűhálóza, 1963. V. 14–17, 1 ♀. – ÉB: Ugod, Somberek, Hubertlak környéke, 1967. VI. 26–29, 1 ♀ és 1 ♂. – KB: Balinka, Mecserpuszta, 1962. VIII. 8, 1 ♂. Balinka, Ubaldpuszta, 1968. VIII. 6, 1 ♀. Bodajk, Gaja-szurdok, 1962. VIII. 7, 2 ♀. Eplény, Tobán-hegy, 1962. VII. 11, 1 ♂. Olaszfalu, Alsóperre környéke, 1966. VII. 11–14, 2 ♀.

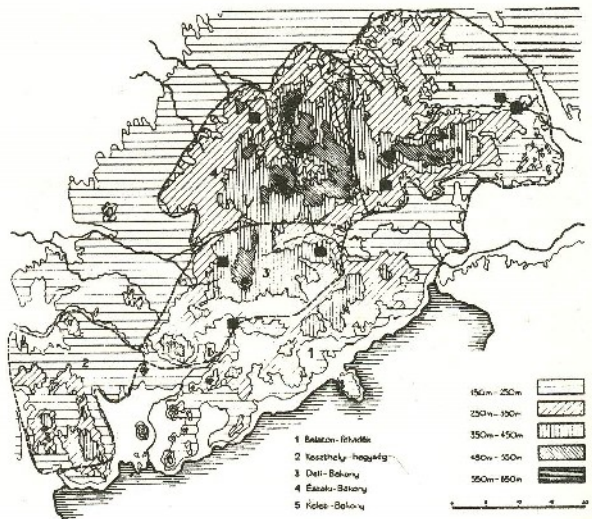
Opius (Nosopoea) cinctiventris FISCHER, 1959 – Hazánkban írták le, 1967-ben közzölték az NDK-ból, tehát összesen két lelőhelyről ismertük eddig. A fej (felülnézetben) hátul erősen összehúzott. r2 majdnem kétszer (38 : 20, x63) hosszabb mint cuqul, r3 pedig csak egyharmaddal hosszabb mint r2 (50 : 38, x63). A középhát bolyhosan szőrös. A fajra rendkívül jellemző a hosszú Cu2 és a párhuzamos oldalú hosszú szárnyjegy. A középháti gödröcske vonásszerű. A potroh hátlemezei feketésbarnák. Hossza 3 mm.

Elterjedése: hazánkból írták le (Budapest: Hűvösvölgy), azóta kimutatták Németországban és Ausztriában, ritka.

Lelőhelye. ÉB: Nyirád, Felsőnyirádi erdő, 1965. VI. 23–25, 1 ♀.

Opius (Nosopoea) cingulatus WESMAEL, 1835 – Nagyon jellemző erre a fajra a sárga potroh, a fekete fej és tor. Az 1. hátlemez fekete, a 3–7. hátlemez hátsó széle változó mértékben megsötétedő.

Elterjedése: Nyugat-, Észak- és Közép-Európában gyakori, közzölték még Szicíliából és Leningrádból. Magyarországon eddig csak kevés helyen gyűjtötték.

3. térkép. Az *Opius caudifer* Fl. lelőhelyei
Kárte 3: Die Fundorte von *Opius caudifer* Fl.

Lelőhelyei. (4. térkép) Bf: Felsőörs, 1966. V. 30, 1 ♀ és 2 ♂. – Kh: Sümeg, Sarvaly, 1968. VI. 4–8, 1 ♀ és 1 ♂. – DB: Sáská, Agártető, 1967. VI. 14, 1 ♀. – ÉB: Hárskút, Esztergáli völgy, 1966. VI. 7, 1 ♀ és 1 ♂. Porva, Pálhálás, 1968. VII. 16–17, 1 ♀. Ugod, Somberek, Hubertlak környéke, 1967. VI. 26–29, 3 ♂. – KB: Isztimér, Barokvölgy, 1965. VII. 13, 1 ♂.

Opius (s. str.) *circinus* PAPP, 1979. ♀♂

Opius (s. str.) *circinus* PAPP, 1979, Acta Zool. Hung., 25: 347, ♀♂.

Az új faj az *Opius* WESM. s. str. alnem képviselője, tekintettel a következő tulajdonságaira: a száj zárt, a középháti gödröcske hiányzik és a középtoroldali barázda sima. Ha történésen a száj nem teljesen zárt (azaz a két rágó nincs nyugalmi helyzetben mint például éppen a holotípuson), akkor az új faj könnyen az *Allophlebus* Fl. alnem tagjának vélhető, mivel 2. könyöksejtje (Cu2) hosszú (azaz r2 kétszer hosszabb mint cuqul). Az új faj az *O. (s. str.) piceus* THOMSON, 1895 (Európa, Észak-Amerika) fajjal van legközelebbi rokonságban, a köztük levő faji különbséget hasábszerűen tüntetjük fel:

O. circinus sp. n.

1. A fej (felülnézetben) kockaszerű, 1,7–1,8-szor szélesebb mint hosszú, a szem oly hosszú mint a halánték, a halánték a szem mögött enyhén lekerekített.

2. r2 kétszer hosszabb mint cuqul.

3. Az 1. hátlemez csak kissé hosszabb mint hátul széles, oldala jól terpeszt hátrafelé.

4. A tojócsőhüvely (oldalnézetben) hosszú, oly hosszú mint a 3. lábfej első három íze (vagy mint a potroh fele).

O. piceus THOMS.

1. A fej (felülnézetben) harántos, kétszer vagy éppen több mint kétszer szélesebb mint a hosszánál, a szem ugyan oly hosszú mint a halánték, mégis a halánték a szem mögött erősen lekerekített.

2. r2 legfeljebb 1,8-szor, rendszerint 1,6–1,7-szer, hosszabb mint cuqul.

3. Az 1. hátlemez egyharmaddal, másféllel hosszabb mint hátul széles, oldala rendszerint kevésbé jól terpeszt hátrafelé.

4. A tojócsőhüvely (oldalnézetben) rövid, legfeljebb oly hosszú mint a 3. lábfej első íze és a második íz proximális fele.

Az *Allophlebus* FI. alnemen belül az új faj legközelebb az *O. staryi* FISCHER, 1958* fajhoz áll (Anglia, Csehszlovákia, Magyarország) és az alábbi bélyegek alapján lehet őket jól elkülöníteni:

O. circinus sp. n.

1. A fej (felülnézetben) kockaszerű, 1,7-szer szélesebb mint hosszú, a szem oly hosszú mint a halánték.
2. A középhát oly hosszú mint széles a két szárnypikkely között.
3. A rágó alsó tövén van fogacska.
4. A halánték (oldalnézetben) szélesebb mint a szem.
5. A tojócsőhüvely (oldalnézetben) hosszú majdnem oly hosszú mint a 3. lábfej első három íze.
6. A hátsó lábszám és lábfej egyenlő hosszú.

O. staryi FI.

1. A fej (felülnézetben) harántos, kétszer szélesebb mint hosszú, a szem 1,6–1,7-szer hosszabb mint a halánték.
2. A középhát valamivel szélesebb a két szárnypikkely között mint hosszú (27 : 23, x100).
3. A rágó alsó tövén nincs fogacska.
4. A halánték és a szem szélessége (oldalnézetben) azonos.
5. A tojócsőhüvely (oldalnézetben) rövid, legfeljebb, oly hosszú mint a 3. lábfejtőiz.
6. A hátsó lábfej kissé rövidebb mint a lábszár (42 : 37, x100).**

Az új faj néhány tulajdonsága emlékeztet az *O. (Opiothorax) nigricoloratus* FISCHER, 1958 (Dánia, Németország, Ausztria, Magyarország) és az *O. (Opiothorax) funebris* WESMAEL, 1835 (Európa) fajokra, mindazonáltal a három fajt könnyen el lehet egymástól különíteni az alábbi, hasábszerűen felsorolt bélyegek alapján:

O. circinus sp. n.

1. r2 kétszer hosszabb mint cuquil (alnelmi különbség).
2. Az 1. hátlemez ráncolt.
3. A csáp 24–27 ízű.
4. A fejpajzs 2,5-szer szélesebb mint magas.
5. A középhát oly hosszú mint széles a két szárnypikkely között, a fej éppen másfélszer szélesebb mint a középhát.
6. A lábak sárgák.

O. nigricoloratus FI.

1. r2 megközelítően egyharmadszor hosszabb mint cuquil.
2. Az 1. hátlemez fényesen sima.
3. A csáp 29 ízű.
4. A fejpajzs kétszer szélesebb mint magas.
5. A középhát kissé szélesebb mint hosszú, a fej legfeljebb 1,4-szer szélesebb mint a középhát.
6. A lábak barnássárgák, a csípők feketeek, a tomporok és a combok jobbra barnák.

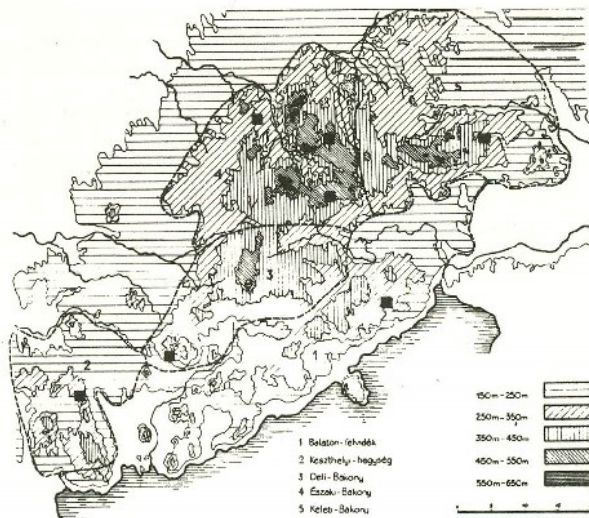
O. funebris WESM.

1. r2 legfeljebb másfélszer hosszabb mint cuquil.
2. Az 1. hátlemez jobbra hosszantian egyenetlen, ill. sima.
3. A csáp 19–22, általában 21 ízű.
4. A fejpajzs háromszor szélesebb mint magas.
5. A középhát és a fej méretei hasonlóak az *O. nigricoloratus*-hoz.
6. A lábak barnássárgák, a csípők, tomporok, combok barnák.

Kiegészítő bélyegek. — A test 1,8 mm hosszú. A fej (felülnézetben) egyenlő széles a szem és a halánték közt, a szem mögött a halánték enyhén lekerekített. A fej sima és fényes, az arc a szem mentén és a pofa egyenetlen. A fej majdnem négyzetes, alig szélesebb mint magas (25 : 20, x100). A fej-

*Az *O. staryi* FI. holotípusát P. MIKULA (Národní Muzeum, Praha) szíveskedett nekem kölcsönözni, amiért e helyen is hálas köszönetemet fejezem ki.

**Az újraleírás szerint (FISCHER 1973) a hátsó lábszár és lábfej egyenlő hosszú, ezzel szemben saját mérési adataim a holotípus vizsgálatán alapszik.

4. térkép. Az *Opus cingulatus* Wesm. lelőhelyei
Karte 4: Die Fundorte von *Opus cingulatus* Wesm.

pajzs inkább félkör alakú, 2,5-szer szélesebb mint magas. A száj nyitott. A pofa oly hosszú mint a rágó tövi szélessége. A halánték hátul élszerűen szegélyezett, a nyakszirt nem szegélyezett. A szem (oldalnézetben) 1,4-szer magasabb mint széles (20 : 14, x100). A pontszemek aprók és egyenlő oldalú háromszög csúcsán ülnek, a pontszemek közti távolság közel kétszer nagyobb mint egy pontszem legnagyobb átmérője. OOL 2,5-szer hosszabb mint POL. A csáp egynegyeddel hosszabb mint a test. Az 1. csápostoriz háromszor hosszabb mint a test. Az 1. csápostoriz háromszor hosszabb mint széles (10 : 3, x100), a további ízek fokozatosan és csak kissé rövidülnek úgy, hogy az utolsó előtti íz is kétszer hosszabb mint széles (7 : 3, x100).

A tor egyharmaddal hosszabb mint magas (oldalnézetben

: 28, x63). Az előhát oldala sima, ill. egyenetlen, fényes. A torhái barázda gyenge és a középhát lehajló részére szorítottok. A hátpajzs előtti barázda jól látható és bordácskázott. A középtoroldal felső sarka egyenetlen, kissé benyomott. A középtoroldali barázda mint gyenge hosszanti benyomás látható, nem bordácskázott. A középhát, a hátpajzs és a középtor oldala fényesen sima. Az áltorszelvény közepén a holdacska felett egyenetlen, ill. nagyon gyengén ráncolt, egyébként fényesen sima. A 3. comb négyszer hosszabb mint széles.

A mellő szárny egyhatodsor hosszabb mint a test. A szárnyjegy hosszúkas, közel nyolcszor hosszabb mint széles, r1 a proximális harmadából ered. r1 nagyon rövid, r3 egyértelműen kétszer hosszabb mint r2 (66 : 30, x100), gyengén ívelt és eléri a szárny végét. r2 és cu2 konvergál, n. rec. poszt-furkális. B disztálisan és alul nyitott, n. par. a közepéből ered.

A potroh kétszer hosszabb mint széles a 4. szelvényénél. Az 1. hátlemez kissé hosszabb mint hátul széles, jól szélesedik hátrafelé, hosszának, mellő és hátsó szélességének az aránya 18 : 9 : 15 (x100), két konvergáló éle elvész a hátlemez hátsó felének a ráncoltóságában, a légzőnyílás közel van a hátlemez közepéhez. A potroh, kivéve az 1. hátlemez, fényesen sima.

A fej és a tor feketésbarna, ill. sötétbarna, a potroh barna. Az 1–3. haslemez barnássárga. A rágó sárga, csúcs sötét színű. A tapogatók halványsárgák. A csáptő barnássárga, felső széle barna, ízesülése ugyancsak barnássárga, egyébként a csáp sötétbarna. A szárnypikkely sárgásbarna. A szárnyak majdnem teljesen áttetszőek, az erek pigmentáltak.

♂. A hím ivar hasonló a nőstényhez. A potroh inkább sötétbarna, a 2. hátlemez rótes. A csáp 24 ízű.

Gazda ismeretlen.

Lelőhelyei. 1. Tiszasziget, 1973. V. 16, 1 ♀ (holotípus), leg. Papp J. – 2. Bakonybél, Vörös J. (ános) sód, 1959. V. 21, 1 ♀ (paratípus), leg. Móczár L. – 3. Nagyvisnyó, Nagyret, 1957. VI. 2, 1 ♀ (paratípus), leg. Móczár L. – 4. Mecsek hgs., Komló, Mávári-völgy, 1959. V. 13, 1 ♂ (allotípus), leg. Móczár L.

A holo-, allo- és a két paratípust a budapesti Természettudományi Múzeumban őrzik, Hym. Typ. No. 2461 (holotípus), 2462 (allotípus) és 2463–2464 (paratípusok).

Opus (Nosopoea) circulator (NEES, 1834) – Leírás szerint (FISCHER 1973) a test fekete. A bakonyi példányok teste (fej, tor, potroh) fekete vagy barnásfekete, a 2. és többnyire a 3. hátlemez világos színű, általában sárga, élénk barnássárga. A tojócshüvely (oldalnézetben) oly hosszú mint a potroh vagy éppen hosszabb. A csáp 24–26 (♀), ill. 25–32 ízű (♂), leírás szerint a csáp 25–28 ízű (♀♂).

Elterjedése: szórányosan ismerjük Franciaországból, Németországból, Ausztriából és a Szovjetunióból (Leninigrád). Faunaterületünkön Budapestről, az erdélyi Nagyenyedről (= Aiud) és Homoródfürdőről (= Baile Homorod) mutatták ki.

Lelőhelyei. ÉB: Gyulafirátót, Kispapod, 1967. VIII. 17, 1 ♀. Olaszfalu, Alsópere környéke, Quercetum petraeae-cerrisen fűhálózza, 1964. VIII. 26–28, 16 ♀ és 17 ♂.

Opus (Opistomus) clausus FISCHER, 1958 – A csáp 26–27 ízű (♀♂), a 3. íz háromszor hosszabb mint széles (7 : 2, x63). A rágó töve alul fogszerűen szélesedik ki, ellentétben Fischer ábrájával (1973, p. 72, Abb. 56). A középtoroldali barázdája átlagos mélységű, ellenben rendkívül finoman és csak megfelelő szögben látható jól bordázottsága. Az áltorszelvény ráncolt, felső részén egy többé-kevésbé jól látható harántélel, e tulajdonságával emlékeztet az *O. (Opionathus) propodealis* FI. és az *O. (O.) woerziphagus* FI. fajokra. r2 kétszer oly hosszú mint cuqul (♀ 38 : 20, ♂ 30 : 17, x100). A test feketésbarna. A fejpajzs, a pofa és a rágó sárga, a tapogatók vajszerűek. A csáp 1–3. íze sárga, 4–7. íze fokozatosan sötétül, a többi íz feketésbarna. A lábak élénk sárgák. Az 1. hátlemez inkább barna, a 2–3. hátlemez barnássárga. 1,8 mm hosszú (♀♂).

Elterjedése: faunisztikailag a Bakony egyik legérdekesebb *Opus* faja. Ugyanis eddig csak egy-egy lelőhelyét közölték Ausztriából (Eichgraben) és Japánból (Sapporo). Bár e két ismert lelőhelye diszjunkt areájára enged következtetni, valószínű azonban, hogy a Palearktikum nagy részéről ki fogják mutatni. Magyarország faunájára nézve új faj.

Lelőhelye. ÉB: Farkasgyepű, Melico-Fagetumban fűhálózza, 1966. VI. 29, 2 ♀ és 1 ♂.

Opus (Aulonotus) comatus WESMAEL, 1835 – A szárnyjegy hosszúkas, hatszor hosszabb mint legnagyobb szélessége, r1 a közepétől csak kissé ered proximálisan. r2 egyharmaddal hosszabb mint cuqul (19 : 13, x63) r3 pedig 2,3-szor hosszabb mint r2 (45 : 19, x63). A csáp 23 ízű, a 3. íze ötször, utolsó előtti íze pedig 2,5-szer oly hosszú mint széles. Az 1. hátlemez 1,4-szer hosszabb mint hátul széles, a tövétől kezdve egyenletesen szélesedik hátrafelé, a tövi szélessége fele akora mint hátsó szélessége, hosszantian és nem durván ráncolt. A fenyőfői nőstény feje teljesen barnásfekete, csak a rágók sárgák.

Elterjedése: holarktikus faj. Európa számos országából kimutatták; újabban került elő Mongóliából is. Magyarország faunájára nézve új faj.

Lelőhelyei. ÉB: Fenyőfő, Kisszépalma környéke, 1965. V. 25–31, 1 ♀. Németbánya, vadászház környéke, Fagetum silvaticae-ben fűhálózza, 1963. VIII. 22–25, 1 ♀.

Opus (Misophthora) compar MARSHALL, 1894 (= *pulchrithorax* FISCHER, 1958) – A 2. hátlemez tövi közepén a hátrafelé terpesztő vonalkázás rendkívül finom (legalább 60-szoros nagyításnál érzékelhető). A csáp 25 ízű, a 3. íze négyszer, utolsó előtti íze pedig kétszer oly hosszú mint széles. A rágó tövén a fogszerű kiszélesedés erős. A tojócshüvely (oldalnézetben) oly hosszú mint az 1–2. hátlemez együttvéve. A test színzetével tűnik ki a hazai fajok közül, melyek jórészt sötétek (fekete, barnásfekete, sötétbarna, barna). A fej, tor és potroh alapszíne pirossárga, a csápostor disztálisan fokozatosan sötétedik, a pontszemek mezője feketésbarna, a középhát három foltja barnásfekete, az áltorszelvény barna, oldalán egy-egy apró világos folttal, az 1. hátlemez feketésbarna, 7–8. hátlemez barna, a lábak világossárgák. Hossza 1,8 mm.

Az *O. pulchrithorax* FI. holotípusát a budapesti Természettudományi Múzeum őrzi (Hym. Typ. No. 2429), amit BIRÓ (Lajos) Budapesten (a Húvösvölgyben) gyűjtött 1907. V. 30-án. Maga a leíró állapította meg (FISCHER 1971), hogy a *pulchrithorax* név a *compar* junior szinonim neve.

Elterjedése: ritka faj, egy-egy angliai és cseh-szlovákiai, továbbá két (beleértve az alábbi bakonyi előfordulását is) magyarországi lelőhelyről került elő.

Lelőhelye. ÉB: Tapolcafő, Kalapácsér, 1966. V. 4, 1 ♀

Opus (Nosopoea) connivens THOMSON, 1895 – Az áltorszelvény inkább gyengén ráncolt, közepe majdnem sima. A csáp 26–28 ízű (leírás szerint 25 ízű). A villásbarázda egyenletesen sekélycsedve éri el a középháti gödröcskét. Az 1. hátlemez kissé hosszabb mint hátul széles (26–23 : 22–20, x100). A színzet tekintetében tér el leginkább a bakonyi 4 nőstény példány a leírástól (FISCHER 1973). Az arc majdnem teljesen barna vagy fekete. A potroh barna vagy feketésbarna, az 1. hátlemez fekete, csak a 2(–3). hátlemez sárga vagy sötétsárga, a bakonybéli egyetlen nőstény potroha fekete, a 2–3. hátlemez barna. – A felsőrsi két nőstényt M. Fischer határozta meg kérésemre.

Az *O. connivens* nagyon hasonlít az *O. (Misophthora) tirolensis* FI.-hez. Az alábbi bélyegek különítik el a két fajt:

O. connivens THOMS.

O. tirolensis FI.

1. A test viszonylag erős, a fej (felülnézetben) a szem mögött valamivel gyengébb-

1. A test viszonylag kecses, a fej (felülnézetben) a szem mögött valamivel erősebben

ben összehúzott, emiatt a fej inkább kockaszerű.

2. Az áltorszelvény valamilyen mértékben mindig ráncolt, általában gyengén ráncolt és középen majdnem sima.

3. A torhátú barázda eléri a középhátú gödröcskét.

összehúzott, emiatt a fej nem oly kockaszerű.

2. Az áltorszelvény teljesen sima, fényes, legfeljebb a holdacskaánál és hátsó szélénél (alig észrevehetően) egyenetlen.

3. A torhátú barázda nem éri el a középhátú gödröcskét (csak a középhátú lehajló részére szorítkozik, mint általában a fajok többségénél).

Elterjedése: ritka faj, csak kevés svédországi és dániai lelőhelyéről tudunk. Magyarország faunájára nézve új faj.

Lelőhelyei. Bf: Felsőörs, 1966. V. 30, 2 ♀ (det. M. Fischer, 1977). - Kh: Sümeg, Sarvaly, 1968. VI. 4-8, 1 ♀. - ÉB: Bakonybél, Hubertlak környéke, 1966. VI. 8-10.

Opius (Utetes) coracinus THOMSON, 1895 - Leírás szerint (FISCHER 1973) a csáp 33-37 ízű, ezzel szemben a bakonyi példányok csápjá csak 25-29 ízű (♀♂), a következő megoszlásban - ♀: 25 ízű 3 példány, 27 ízű 2 példány, 28 ízű 1 példány és 29 ízű 1 példány, a többi példány csápjá hiányos. Az áltorszelvény ráncolt, gyengén ráncolt több-kevesebb sima és fényes terecskével.

Elterjedése: a nyugati Palearktikum számos országából kimutatták, de sehol sem gyakori. A Kárpát-medencében eddig hét lelőhelyéről tudunk (Budapest, Kerecsend, Peszér, Fonyód, az erdélyi Ósebeshely, Retyezát: Gura Zlata, Szováta).

Lelőhelyei. (5. térkép) Bf: Balatoncsicsó, erdészház környéke, 1969. VII. 9-10, 1 ♀ és 1 ♂. - DB: Herend, Somod, 1968. VI. 20, 1 ♀ és 3 ♂. Nagyvázsony, 1973. VI. 18, 1 ♂. - ÉB: Ugod, Durrogóstató, 1967. VI. 27, 1 ♀. - KB: Isztimér, Barokvölgy, 1965. VII. 13, 2 ♀ és 3 ♂. Olaszfalu, Malomvölgy, 1969. IV. 30, 1 ♀. Olaszfalu, Tobánhegy, 1968. IV. 25, 1 ♂. Tés, Hegyesberek, 1967. VII. 17, 1 ♂. Tés, Öreg Futóné, 1966. VII. 12: 1 ♀, 1969. VII. 18-19: 1 ♀ és 1 ♂.

Opius (Cryptonastes) csikii FISCHER, 1957 - Rendkívül közel áll az *O. (Cr.) tersus* (FÖRSTER, 1862) fajhoz, tulajdonképp csak három bélyeg különbözteti el egymástól a két fajt:

O. csikii FI.

1. A tor másfélszer vagy közel másfélszer hosszabb mint magas (oldalnézetben, 45:43:30-32, x100).

2. A sugárér eléri a szárny végét.

3. Az 1. hátlemez éppen kisebb hosszabb mint hátul széles (13:12, x100).

O. tersus (FÖRST.)

1. A tor csak egyharmaddal (vagy valamivel több mint egyharmaddal) hosszabb mint magas (oldalnézetben, 45:35-38, x100).

2. A sugárér csak megközelíti a szárny végét.

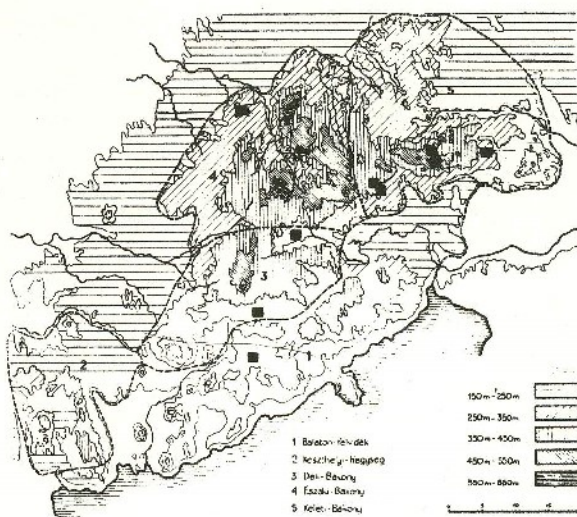
3. Az 1. hátlemez olyan hosszú mint hátul széles.

A fajt egyetlen nőtény alapján írták le Magyarországról (Kaba), a holotípust a budapesti Természettudományi Múzeum őrzi, Hym. Typ. No. 2425. További hazai lelőhelyei: Csobánka (Oszoly), Újszentmargita.

Lelőhelye. Bf: Tihany, barátlakások, 1958. VI. 2, 1 ♂, leg. Sólymosné.

Opius (Nosopoea) cubitalis FISCHER, 1959 - A fej (felül nézetben) ívelt összehúzott. A fej felső része (fejtető, nyakszirt) és a középhát „nyírottan” szőrös. A középhátú gödröcske kicsi, az átlagosnál jóval kisebb. A csáp 32-33 ízű. A fej és a tor sötétbarna, a potroh barna, a haslemezek sárgák.

Elterjedése: Ausztriából írták le, azóta megtalálták Ma-

5. térkép. Az *Opius coracinus* Thoms. lelőhelyei
Karte 5: Die Fundorte von *Opius coracinus* Thoms.

gyarországon, Szlovákiában (Brezno, Bártfa), Japánban és Koreában. Areája diszjunktak tűnik.

Lelőhelye. ÉB: Farkasgyepű, Melico-Fagetumban fűhálóza, 1966. VI. 29, 1 ♀ és 1 ♂.

Opius (Nosopoea) curtifemur FISCHER, 1961 - FISCHER (1961) találóan nevezte el *curtifemur*-nak („rövid combú”-nak), mivel az a tulajdonság jól megkülönbözteti a hozzá közel álló összes többi fajtól. Mindkét bakonyi példány (1 ♀ és 1 ♂) 3. combja háromszor hosszabb mint széles, ♀ 25:8 és ♂ 21:7 (x63), FISCHER szerint (1. c.) ez az arány 15:5, ellenben ábrája szerint (FISCHER 1973, p. 311, Abb. 251) csak 13:5. Az 1. hátlemez 1,2-1,25-ször hosszabb mint hátul széles, a tövétől a légzőnyílásig (azaz kb. a hátlemez közepéig) szélesedik, a légzőnyíláson túl a hátlemez két oldala majdnem párhuzamos oldalú. r2 másfélszer hosszabb mint cuqul, az egyetlen bakonyi nőtényen azonban ez az arány 20:12, ami kivételesnek tekinthető. r3 inkább csak megközelíti a szárny végét. A lábak élénk barnássárgák. Hossza 1,8-2,1 mm.

Elterjedése: kevés csehszlovákiai, jugoszláviai (Horváthország) és romániai (Erdély) lelőhelyéről került eddig elő. Hazánk faunájára nézve új faj. 1974-1975 folyamán számos példányt gyűjtöttek a Hortobágyon.

Lelőhelyei. Bf: Somlóvásárhely, Somló, 1963. V. 7-8, 1 ♂. - KB: Olaszfalu, Malomvölgy, 1976. V. 20, 1 ♀.

Opius (Cryptonastes) curvatus FISCHER, 1957 - FISCHER összesen 10 nőtény alapján írta le a fajt, és pedig 8 svédországi, 1 szlovákiai és 1 magyarországi példány áll rendelkezésére (FISCHER 1957a). Az utóbbit faunatájunkon, Fehérvárcsurgón gyűjtötték és mint a faj paratípusát a budapesti Természettudományi Múzeum őrzi (Hym. Typ. No. 2427).

Nevezett nőtény paratípust megvizsgálva megállapíthatam, hogy mellső szárnyának d ere ugyanolyan hosszú mint a n. rec. - ezzel szemben az eredeti leírás szerint (1. c.) d ér kissé hosszabb mint n. rec. („d wenig länger als n. rec.”, FISCHER 1957a: 213), míg az újraleírás szerint d 3/5-del hosszabb mint n. rec. („d. um drei Fünftel länger als n. rec.”, FISCHER 1973: 188). A két ér azonos hosszúsága azért jelentős, mert a faj elkülönítését mintegy megerősíti. Ugyanakkor azonban meg kell jegyezni, a holotípuson nem biztos, hogy a két érnek ugyanilyen hosszúsági viszo-

nyát látjuk, ezért szükséges még a holotípus vizsgálata is (amit a svédországi Lundban őriznek).

Az *O. curvatus* FL. és az *O. radialis* FL. nagyon hasonlít egymáshoz, a köztük megállapítható faji különbségek vitathatók, ill. megerősítésre várnak. Lásd még az *O. radialis*-nál elmondottakat.

Elterjedése: néhány európai országból közölték kevés lelőhelyről (Svédország, Németország, Ausztria, Magyarország, Csehszlovákia, Románia; Erdély). Faunaterületünkön Budapest (Hármashatárhegy), Nagykovácsiban (Nagyszénás) és a szlovákiai Barlangligetben (= Tatranská Kotlina) gyűjtötték.

Lelelőhelyei. Bf: Tihany, 1977. VI. 22, 1 ♀, leg. Ádám. — Kh: Keszthely, Büdöskúti-völgy, 1966. VI. 15, 1 ♂ (det. M. Fischer). KB: Fehérvárcsurgó, 1923. VII. 23, 1 ♀ (paratípus), leg. Biró.

Opus (Phaedrotoma) depeculator FÖRSTER, 1862) — A tor másfélszer hosszabb mint magas (oldalnézetben), ez az egyetlen olyan tulajdonsága ennek a fajnak, mely jól elkülöníti az *O. exiguus* WESM.-től (melynek általában csak egyharmaddal hosszabb a tora). A 2–3. hátlemezek többnyire csak a mellső közepe hosszantian ráncolt, finoman ráncolt. A csáp 19–24 ízű (♀), ill. 23–25 ízű (♂).

Elterjedése: valószínűleg európai areájú faj, bár Dél-Európában eddig csak Bulgáriából mutatták ki.

Lelelőhelyei. Bf: Felsőörs, 1966. V. 30., 1 ♀. Révfülpöd, 1926. VIII. 26, 2 ♀, leg. Biró. — ÉB: Gyulafiratót, Kispapod, 1967. VIII. 17, 1 ♂. Ugod, Vörös János-séd, 1965. IX. 1, 1 ♂. — KB: Fehérvárcsurgó, 1923. VII. 22., 1 ♂, leg. Biró.

Opus (Misophthora) difficillimus FISCHER, 1958 Az eredeti leírás szerint (FISCHER 1958a) a faj legközelebb az *O. basirufus* FL.-hez áll, véleményem szerint legalább annyira közel áll az *O. instabilis* WESM.-hez is. Az utóbbi fajtól leginkább az különbözteti meg, hogy míg az *O. instabilis* rágójának a töve alul fogszerűen kiszélesedik, addig az *O. difficillimus* rágója nem fogszerűen, hanem egyenletesen szélesedik ki. A csáp 23 ízű. A 3. lábfej rövidebb mint a 3. lábszár. — A fajt egyetlen hím példány alapján írták le, a holotípust a budapesti Természettudományi Múzeum őrzi, adatai: Ajaccio (Korzikai), Coll. Marshall, Hym. Typ. No. 2438.

Elterjedése: eddig csak Korzikáról ismertük, az alábbi hazai lelőhelyei második ismert előfordulása. Hazánk faunájára nézve új faj, bakonyi lelőhelyén kívül van példányunk Fót-ról is.

Lelelőhelye. KB: Bakonyszombathely, Feketevízpuszta, 1968. VIII. 5, 1 ♂.

Opus (Misophthora) discolor PAPP, 1978, ♀

Opus (Misophthora) discolor PAPP, 1978a, Acta Zool. Hung., 24 : 365, ♀.

Az új faj nyilvánvalóan a *Misophthora* FÖRSTER alnembe tartozik, bár az áltorszelvény nem teljesen sima. Legközelebb az *O. (M.) compar* MARSHALL, 1894 (Anglia, Csehszlovákia, Magyarország) fajhoz áll, a két fajt az alábbi bélyegek különböztetik meg egymástól.

O. compar MARSH.

1. A test 1,6–1,8 mm hosszú.
2. A fej (felülnézetben) éppen nem kétszer szélesebb mint hosszú (48 : 25, x100). A fej a szem mögött összehúzott, azaz a fej nem oly széles mint a szem közt.
3. A fejpajzs háromszor szélesebb mint magas.

O. discolor PAPP

1. A test 2,2 mm hosszú.
2. A fej (felülnézetben) egyértelműen kevesebb mint kétszer szélesebb a hosszánál (57 : 32, x100). A fej a szem mögött egyenletesen lekerekített, azaz a fej a szem és a halánték közt egyenlő széles.
3. A fejpajzs kétszer szélesebb mint magas.

4. Az 1. hátlemez 1,3-szer hosszabb mint hátul széles, oldala a légzőnyílástól anteriorálisan enyhén keskenyedik, poszteriorálisan párhuzamos.

5. nv éppen posztfurkális.

6. A csáp 24–26 ízű.

7. A sugárér eléri a szárny végét.

4. Az 1. hátlemez alig hosszabb mint hátul széles, oldala a légzőnyílástól anteriorálisan enyhén terpeszt hátrafelé.

5. nv egyértelműen posztfurkális.

6. A csáp 32 ízű.

7. A sugárér csak megközelíti a szárny végét.

Az új faj emlékeztet az *O. (M.) laevigatus* FÖRSTER, 1862 (Németország) fajra, az alábbi bélyegek azonban jól elkülönítik őket egymástól:

O. laevigatus FÖRST.

O. discolor PAPP

1. A fej (felülnézetben) közvetlenül a szem mögött kezdődően enyhén lekerekített, a halánték rövidebb mint a szem, a fej szélesebb a két szem közt.

2. r2 másfélszer hosszabb mint cuqul.

3. A csáp 24 ízű.

4. Az arc másfélszer szélesebb mint magas.

5. Az 1. hátlemez oldala a légzőnyílástól anteriorálisan enyhén konvergál, poszteriorálisan majdnem párhuzamos.

1. A fej (felülnézetben) egyenletesen lekerekített, a halánték alig rövidebb mint a szem, a fej a szem és a halánték közt egyenlő széles.

2. r2 kétszer hosszabb mint cuqul.

3. A csáp 32 ízű.

4. Az arc 1,2-szer szélesebb mint magas.

5. Az 1. hátlemez oldala egyenletesen terpeszt poszteriorálisan.

Kiegészítő bélyegek. — ♀. A fej (felülnézetben) jóval szélesebb mint a tor a szárnypikkely között (38 : 28, x63). A halánték és a szem (oldalnézetben) egyenlő széles, a két szélességet a szem legnagyobb szélességénél mérve, a halánték fel- és lefelé gyengén keskenyedik. A pontszemek egyenlőszárú háromszög csúcán ülnek, a háromszög alapja valamivel hosszabb mint a másik oldala. A mellső pontszem kerek, a hátsó pontszempár alig elliptikus. A hátsó két pontszem közti távolság kétszer nagyobb mint a pontszem legnagyobb átmérője. POL : OOL olyan mint 7 : 13. Az összetett szem (oldalnézetben) majdnem másfélszer magasabb mint széles (28 : 19, x100). A fejpajzs kétszer szélesebb alul mint magas közepén, az arccal együtt egyenletes és fényes. A két fejpajzsi gödröcske közti távolság kétszer nagyobb mint a szem és a gödröcske közti távolság. A pofa rövidebb mint a rágó tövének a szélessége (8 : 11, x100). A száj nyitott. A rágó tövében alul van fogacskák. A homlok, a fejtető és a halánték fényesen sima. A halánték élszerűen szegélyezett. A csáp egynegyedszer hosszabb mint a test, apikálisan vékonyodik. Az 1. csápstoriz háromszor hosszabb mint széles (13 : 4, x100), a további ízek fokozatosan rövidülnek és vékonyodnak úgy, hogy az utolsó előtti íz kétszer hosszabb mint széles (6,5 : 3, x100).

A tor egyötödével hosszabb mint magas (oldalnézetben, 50 : 40, x63). Az előhát oldala rendkívül gyengén borszerű, fényes, mellső széle gyengén ráncolt, alig láthatóan bordácskázott. A középhát (felülnézetben) a két szárnypikkely közt kissé szélesebb mint hosszú, a hátpajzssal és a hátpajzstól jobbra-balra levő tercskével együtt fényesen sima. A torhátú gödröcske mély és kerek. A hátpajzs előtti barázda mély, bordácskázott. Az áltorszelvény ugyancsak fényesen sima, a holdacskák körül jól, a hátsó széle mentén inkább gyengén ráncolt. A középtoroldal fényesen sima, barázdája nincs.

A mellső lábfej hosszabb, a középső és a hátsó lábfej oly hosszú mint a megfelelő lábszár. A hátsó comb négyszer hosszabb mint széles. A hátsó lábfejtőiz alig rövidebb mint a 2–3. lábfejjé.

A mellső szárny valamivel hosszabb mint a test. A szárnyjegy ötször hosszabb mint széles, r1 a szárnyjegy proximális részéből ered, r2 kétszer hosszabb mint cuqul (38 : 18, x100), r3 közel kétszer hosszabb mint r2 (65 : 38, x100) és megközelíti a szárny végét. r2 és cu2 konvergál. n. rec. posztfurkális. B alul és disztálisan nyitott, n. par. közepe alatt ered.

A potroh valamivel hosszabb és jóval szélesebb mint a tor (a 4. szelvényénél). Az 1. hátlemez sokkal szélesebb hátul mint elől, hosszának, mellső és hátsó szélességének az aránya 27 : 17 : 31 (x100). Az 1. hátlemez két éle mérsékelten konvergál hátrafelé, és annak hátsó felén elvész a hosszanti vonalkázott, ráncolt vésetében. Poszteriorálisan a két él közötti felület egyenetlen, hosszantian ráncolt. A 2–8. hátlemez fényesen sima, valamennyi hátlemez hátsó széle egy szőrsort visel. A tojócsőhüvely (oldalnézetben) oly hosszú mint a 3. lábfejtő.

A fej és a potroh sárga, a fej felül inkább pirosassárga. A rágó csúcsa feketés. A szájszervek a tapogatókkal együtt halványsárgák. A pontszemek mezője fekete. A csápotor töve sárga, a csápnél, csápforgó és az 1. csápostoríz töve sárga, a csápnél felül és a csápforgó belső felülete sötét. Az előtor, a középhát mellső-alsó széle, a torháti barázda nyomvonal, a hátpajzs oldalsó széle, az áltorszelvény két oldalsó foltja pirosassárga. A középtoroldal barnás pirosassárga színezete elmosódott határu. Az 1. hátlemez két széle és éle feketés, középső, harántos sávja barna. Tojócsőhüvely barnásfekete. A szárny majdnem áttetsző. A szárnyjegy és az erezt világosbarna.

♂ ivar és a gazda ismeretlen.

Leleőhelye: Veszprém, Kálvária, 1973. VI. 18, 1 ♀ (holotípus), leg. Papp J.

A holotípust a Budapesti Természettudományi Múzeumban őrzik, Hym. Typ. No. 2441.

Megjegyzés: — Dr. M. FISCHER 1975-ben a holotípust „*Opius n. sp. ♀*, cf. *compar* Marsh.” szöveggel cédulázta meg.

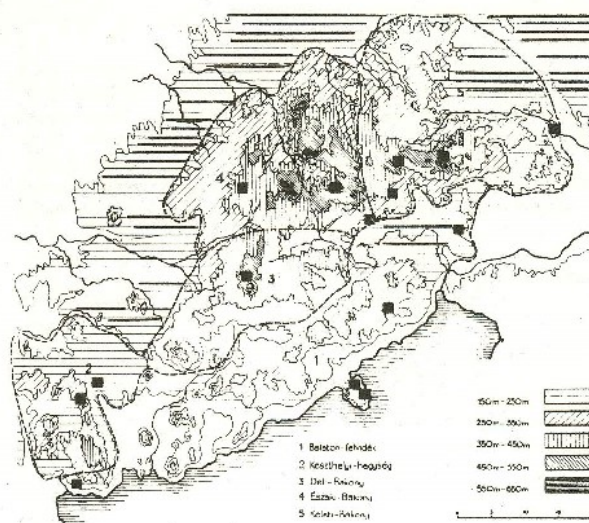
Opius (Phaedrotoma) diversiformis FISCHER, 1960 — Rendkívül hasonlít az *O. exiguus* WESM.-hez. Az 1. hátlemez hátrafelé terpeszt és ráncolt, *O. exiguus*: enyhén terpeszt hátrafelé, sima vagy egyenetlen és legfeljebb gyengén ráncolt. A fej fekete, a halánték lehet feketésbarna. FISCHER (1973) szerint az arc, a szemkeret és a halánték piros.

Elterjedése: csak Ausztriából, Bécs környékéről ismertük, Magyarországon újabban vált ismertté.

O. diversus SZÉPL.

1. Az 1. hátlemez legfeljebb oly hosszú mint hátul széles, hátsó szélessége kétszer nagyobb mint a mellső.
2. A potroh 1–3. szelvénye (esetleg további szelvénye is) rótszínű vagy barna. A fej gyakran (és néha a tor is) rótszínű.
3. A sugárér csak megközelíti a szárny külső végét.

Opius (Gastrosema) docilis HALIDAY, 1837 — Nagyon hasonlít az *O. (Lissosema) parvungula* THOMSON-hoz, a két faj közti különbséget lásd, ott. — A csáp 31 ízű, 3. íze 2,7-szer hosszabb mint széles (felülnézetben, 8 : 3, x63). A fej a szem mögött ívelten összeszűkített. Az áltorszelvény és az 1. hátlemez egyenetlenül ráncolt. A 2. hátlemez sima, fényes, csak mellső közepe gyengén ráncolt, egyenetlen. A szárnyjegy rövid és széles, csak 3,3-szor hosszabb mint széles (37 : 11, x63). r2 1,7-szer hosszabb mint cuqul (27 : 16, x63). A test

6. térkép. Az *Opius exiguus* Wesm. lelőhelyei
Karte 6: Die Fundorte von *Opius exiguus* Wesm.

Leleőhelye. KB: Várpalota, Badacsony, 1969. VI. 28, 1 ♀.

Opius (Phaedrotoma) diversus SZÉPLIGETI, nom. rev.

Opius diversus SZÉPLIGETI, 1898, Term. Füzt., 21 : 388 (magyarul) és 400 (németül), ♂♀.

Opius diversus: FISCHER, 1960, Ann. Zool. (Warszawa), 19 : 102.

Opius diversus mint az *O. exiguus* WESMAEL, 1835, szinonímja: FISCHER, 1971, Index of World Opinae, p. 64.

Az *O. diversus* ♀ holotípus példányát megvizsgálva arra a meggyőződésre jutottam, hogy ez nem azonos az *O. exiguus* HAL. fajjal, ezért a nevet újra érvényesítem. Tagadhatatlan, hogy az *O. diversus* rendkívül hasonlít mind az *O. exiguus*-hoz mind az *O. diversiformis* FI.-hez, a három faj közti különbséget az alábbi táblázatszerű összeállításban foglaltam össze:

O. diversiformis FI.

1. Az 1. hátlemez oly hosszú vagy alig hosszabb mint hátul széles, hátsó szélessége 1,7–1,8-szer nagyobb mint a mellső.
2. A potroh 2 (–3). hátlemeze barna vagy rótszínű, egyébként fekete. A fejen általában csak a szemkeret rótszínű.
3. A sugárér eléri a szárny külső végét.

O. exiguus WESM.

1. Az 1. hátlemez egyharmaddal, másféllel hosszabb mint hátul széles, hátsó szélessége legfeljebb másfélszer nagyobb mint a mellső.
2. A potroh általában teljesen fekete, a 2 (–3). hátlemez lehet barna vagy vörhenyes.
3. A sugárér eléri a szárny külső végét.

2,6 mm hosszú. Az előtor háromnegyed része, a középtoroldal felső dudora és a 2. hátlemez élénk rótszínű, a lábak sárgák.

Elterjedése: Nyugat- és Közép-Európából közölték szóránvos előfordulásait. Magyarországon faunájára nézve új faj. A bakonyi lelőhelyen kívül előkerült még négy más helyről is.

Leleőhelye. ÉB: Ugod, Vörös János-séd, 1965. IX. 1, 1 ♂.

Opius (Phaedrotoma) exiguus WESMAEL, 1835 — A 2–3.

hátlemez általában gyengén ráncolt vagy ráncolt, de lehet egyenetlen és (majdnem) teljesen sima is. Utóbbi esetben nehéz felismerni a faji idetartozást. Az *O. diversiformis* FI.-től teljesen fekete teste különbözteti meg. A bakonyi példányok között vannak olyanok, melyek mintegy átmenetet képviselnek az *O. diversiformis* felé. Ugyanis az arci szemkeret és különösen a halánték lehet barna, vörhenyes barna vagy éppen vörhenyes, ritkán az arc is hasonló színű. r2 általában másfélszer hosszabb mint cuqul, előfordul azonban, hogy (közel) kétszer hosszabb r2.

Elterjedése: A Palearktikum egyik leggyakoribb *Opus* faja, előkerült Abesszíniában is.

Lelőhelyei (6. térkép). Bf: Felsőörs, 1966. V. 30, 1 ♀ és 1 ♂, Gyenesdiás, IX. 7, 1 ♀ és 1 ♂, leg. Gyórfy. Pétfürdő, Chaerophyllum bulbosum, 1965. VI. 26, 1 ♀. Tihany, Barát-lakások, 1958. VI. 2, 5 ♀ és 2 ♂, leg. Sóllymosné. Tihany, Külsőtó, rét, 1958. VI. 4-6, 2 ♀ és 1 ♂, leg. Sóllymosné. — Kh: Lesenceistvánd, Uzsapuszta, 1968. VIII. 27, 1 ♀, leg. Mihályi. Sümeg, Sarvaly, 1968. VI. 4-8, 2 ♀. — DB: Urkút, 1967. VIII. 10-11, 1 ♂. — ÉB: Gyulafirátót, Miklád, 1967. VIII. 17, 1 ♀. Hárskút, 1966. VI. 8, 1 ♀ és 1 ♂. Németbánya, Jágervölgy, 1973. VII. 17, 1 ♀. — KB: Fehérvárcsurgó, 1923. VII. 22, 2 ♀, leg. Biró. Olaszfalu, Alsópere, Quercetum petraeae-cerris, 1964. VIII. 26-28, 2 ♀. Olaszfalu, Tobánhegy, 1968. IV. 25., 1 ♀. Tés, Hegyesberek, 1969. VII. 17., 1 ♀.

Opus (Pendopius) exilis HALIDAY, 1837 — Az *O.* (s. str.) *piceus* THOMS. fajhoz rendkívül hasonlít, tehát egy olyan fajhoz, melyet más alneembe, az *Opus* s. str. alneembe sorolnak. A két fajt egyértelműen tulajdonképp csak az alnemi bélyegek választják el egymástól, nevezetesen *O. exilis*: a száj nyitott, *O. piceus*: a száj zárt. A *Pendopius* alneembe sorolt fajokra egyaránt jellemző, hogy toruk nyújtott, azaz a tor 1,5-1,4-szer hosszabb mint magas (oldalnézetben), az *Opus* alnem fajaira azonban nem egységesen hanem csak néhányra mint pl. az *O. piceus*-ra. A bakonyi példányokon további három különbséget ismertem fel az *O. exilis* és az *O. piceus* között:

O. exilis HAL.

1. Az arc egynegyedszer szélesebb mint magas.
2. r2 általában 1,7-szer hosszabb mint cuqul.
3. Az 1. hátlemez oldala viszonylag mérsékelten terpeszt hátrafelé.

O. piceus THOMS:

1. Az arc négyzetes, azaz olyan széles mint magas.
2. r2 általában 1,5-szer hosszabb mint cuqul.
3. Az 1. hátlemez oldala viszonylag jól terpeszt hátrafelé.

Hangsúlyozom, hogy a három különbséget a bakonyi példányok vizsgálata nyomán állapíthattam meg, nagy sorozatok tanulmányozása esetén várható, hogy e három különbség összemósodik és így változatlanul csak az alnemi tulajdonság különbözteti meg őket. Meg merem kockáztatni azt a gondolatot is, hogy éppen a nagy sorozatok vizsgálata nyomán, továbbá új ökológiai-etológiai adatok birtokában arra a következtetésre fognak jutni, hogy a két alak tulajdonképp egy faj két megjelenési formája (ökotípusa).

Elterjedése: Nyugat- és Közép-Európában (Anglia, Dánia, Németország, Ausztria, Olaszország, Szovjetunió: Leningrád) gyakori, hazánkból még nem közölték. Magyarország faunájára nézve új faj.

Lelőhelyei. Bf: Felsőörs, 1966. V. 30, 1 ♂. — ÉB: Gyulafirátót, Kispapod, 1967. VIII. 18, 2 ♀ és 1 ♂. Hárskút, Esztergály-völgy, 1958. V. 10, 1 ♂. Ugod, Somberek, Hubertlak környéke, 1967. VII. 26-29, 2 ♀ és 1 ♂. — KB: Olaszfalu, Alsópere környéke, 1966. VII. 11-14, 1 ♂.

Opus (Misophthora) fallax SZÉPLIGETI, 1896 — A fej (feülnézetben) kockaszerű, csak 1,6-szer szélesebb mint hosszú (32-35 : 20-22, x63), a halánték között (azaz a szem mö-

gött) ugyanolyan széles mint a szem között. A csáp 28 ízű. A torháti barázda eléri a gödröcskét, de a középháti korongon a barázda egyre sekélyül (ami inkább a hímekre jellemző tulajdonság). r2 közel kétszer hosszabb mint cuqul (22 : 13, x63). A sugársejt csúcsa eléri a szárny végét. Az 1. hátlemez csak kissé hosszabb mint hátsó szélessége (23 : 20, x100), ráncolt. Fej, tor és 1. hátlemez fekete, a potroh gesztenyebarna, a lábak barnássárgák. A szárny éppen nem üvegserűen áttetsző. Hossza 2,5 mm.

Elterjedése: Szépligeti a horvátországi Djakovárról írta le, azóta megtalálták a kosovói (Jugoszlávia) Peč-en, továbbá több európai országban (Anglia, Finnország, Dánia, Németország, Olaszország, Magyarország), mindenütt ritka. Eddig egyetlen hazai lelőhelyét ismertük (Vörs).

Lelőhelyei. Bf: Felsőörs, 1966. V. 30, 1 ♂. — ÉB: Bakonybél, Vörös János-séd, 1959. V. 21, 1 ♂.

Opus (Opiothorax) funebris WESMAEL, 1835 — Nagyon hasonlít e fajhoz az *O. magnicanda* FI., a köztük levő faji különbségeket lásd ennél a fajnál. A csáp 19-22, többnyire 21 ízű.

Elterjedése: valószínűleg európai areájú faj. Magyarország faunájára nézve új faj.

Lelőhelyei. Bf: Tihany, 1957. V. 7, 1 ♀, leg. Mihályi. — ÉB: Bakonybél, Gerence-völgy, 1960. V. 20, 1 ♀, leg. Mihályi. Bakonybél, Vörös János-séd, 1959. V. 21, 1 ♂. Iharkút, 1969. V. 27-28, 3 ♀. Tapolcafő, Kalapácsér, 1966. V. 4, 3 ♀ és 4 ♂. Ugod, Gerence-patak, 1959. V. 20, 1 ♀ és 1 ♂. — KB: Csesznek, Kőárok, 1957. V. 21, 1 ♀, leg. Sóllymosné.

Opus (Allophlebus) fuscipennis WESMAEL, 1835 — A szárny füstös, bár nem olyan erősen mint ahogy azt az ábra érzékelteti (FISCHER, 1973: 421, Abb. 329). r2 kétszer hosszabb mint cuqul (32 : 15, x63), r3 pedig közel kétszer hosszabb mint r2 (47 : 25, x63). A csáp 31 (1 ♂), 32 (1 ♀), ill. 38 ízű (1 ♀). Az 1. hátlemez 1,3-szer hosszabb mint hátul széles (30 : 23, x100), hosszantian egyenetlen. Fekete, a csáp is teljesen fekete. A szárny pikkely barna, a lábak barnássárgák. Hossza 2,3 mm.

Elterjedése: kevés nyugat- és közép-európai lelőhelyét jegezték fel. Hazánkban eddig 9 helyről ismerjük.

Lelőhelyei. ÉB: Hárskút, Esztergály-völgy, 1966. VI. 7, 1 ♀. — KB: Sárszentmihály, lápos réten fűhálózza, 1923. V. 27, 1 ♀ és 1 ♂.

Opus (Cryptonastes) gracilis FISCHER

Opus gracilis FISCHER, 1957, Dtsch. ent. Zschr., (n. F.) 4 : 337, ♀♂. — Terra typica: Sződ.

Opus minor FISCHER, 1957, Opusc. ent. (Lund), 22 : 219, ♀♂, syn. n. — Terra typica: Vistonice (Csehszlovákia)

Alaposan megvizsgálva az *O. gracilis* FI. típusorozatát (9 ♀ és 3 ♂, amit a budapesti Természettudományi Múzeum őriz), az *O. minor*-nak magától a leírótól, tehát M. FISCHER által autentikusan határozott nőstény és hím példányait (melyet ugyancsak a budapesti Természettudományi Múzeum őriz), továbbá egybevetve az eredeti leírásokat (1. c.), az új leírásokat és a határozókulcsot (FISCHER 1973) megállapíthattam, hogy a *minor*-nak nevezett alak kizárólag színezetével tér el a *gracilis*-től. Nevezetesen, míg a *gracilis* potroha sárga, barnássárga, esetleg rózsaszínű és a hátsó hátlemezek lehetnek változó mértékben sötétek, addig a *minor* potroha sötétbarna, feketésbarna, fekete és csak a 2(-3). hátlemez világos színű. Ezért a *minor* alakot legfeljebb a *gracilis* változatának tartom: *Opus gracilis* var. *minor* (FI.).

Előkerült (Iharkútról) egy olyan alak is (1 ♀), mely feltűnően világos színével tűnik ki. Az arc, a pofa, a szájszervek (rágók, tapogatók stb.), az előtor, a 2-3. hátlemez és valamennyi haslemez sárga, a közép- és utótor oldal barna. Ezt a törzsalaktól szembeszökően eltérő alakot var. *viduus* var. n. nével illetem. Megjegyzem, hogy Koreából is előkerült a *viduus*-hoz hasonló színezetű nőstény, ennek azonban az arca sötét (PAPP 1978b). FISCHER az általam új változatnak leírt

példányt 1977-ben „*Opius cf. minor* FI. ♀., szövegű cédulával látta el.

Elterjedése: az egész Palearktikumban elterjedt, keleten azonban csak Mongóliából és Koreából van adatunk. Európában gyakori faj. Hazánkban (és a Kárpát-medencében) egyaránt gyűjtötték sík, domb- és hegyvidékeinken.

Lelehelhelyei. Bf: Monostorapáti, Boncsostető, 1962. VII. 19, 1 ♀. – ÉB: Gyulafirátót, Kispapod, 1967. VIII. 17, 1 ♀. Iharkút, Tisztavíz, 1966. VI. 28, 1 ♀ (var. *viduus* var. n., holotípus). Olaszfalu, Alsópere környéke, Quercetum petraeae-cerrisben fűhálózza, 1964. VIII. 26–28, 3 ♀. – KB: Ácsteszer, Homokházi erdő, sásosban fűhálózza, 1961. VII. 28, 1 ♂. Fehérvársurgó, 1923. VIII. 1 ♂, 1923. IX. 27: 1 ♂, leg. Biró.

Opius (Stomosema) gyoerffi FISCHER, 1958 – Egyetlen példány alapján írta le FISCHER, amit a balaton-felvidéki Gyenesdiáson gyűjtött GYÖRFFY JENŐ (és nem Györfi János, miképp ezt FISCHER tévesen vélte a fajnév megválasztásakor; megjegyzem, hogy a holotípus det. Fischer céduláján a leíró kézírása nyomán „*Opius gyoerffyi* n. sp.” olvasható). Feltűnő, hogy a Budapesti Természettudományi Múzeumban őriznek egy további példányt, amit ugyancsak GYÖRFFY gyűjtött egyidejűleg Gyenesdiáson, és amit FISCHER *O. do-cilis*-nak határozott meg. A hibás határozást rektifikáltam, tulajdonképp ez a példány lehetne a paratípus. Az *O. gyoerffi* holotípusát a fenti múzeumban őrzik, Hym. Typ. NO. 2434.

Elterjedése: csak Magyarországon és Finnországban találják egy-egy lelehelhelyen. Ritka faj.

Lelehelhelye. Bf: Gyenesdiás, IX. 7, 2 ♀ (1 ♀ holotípus), leg. Györfi Jenő.

Opius (Aulonotus) holconotus FISCHER, 1958 ♀ nova – A fajt két angolai hím alapján írta le FISCHER, ami a Marshall-féle gyűjtemény Budapestre került anyagából került elő, ezért a holotípus és a paratípus egyaránt a budapesti Természettudományi Múzeum őri. Az irodalomban e fajról további adatot eddig még nem közöltek. Az előkerült négy bakonyi példány közül az egyik nőstény ivart képviseli, amely a tudományra nézve új. – A tojókészülék (oldalnézetben) alig hosszabb mint az 1. hátlemez. r2 1,6-szor hosszabb mint cuql (21 : 13). A csáp csak kissé hosszabb mint a test, 23 ízű. A test barnásfekete, a lábak halvány sárgák. Hossza 2,2 mm.

Elterjedése: Anglia, Magyarország faunájára nézve új faj.

Lelehelhelyei. ÉB: Iharkút, Laposak, 1966. VI. 27, 1 ♂. Vinyesándormajor (Bakonyzentlászló), 1960. V. 17, 1 ♂. Zirc, Bocskorhegy, Querceto-Carpinetumban fűhálózza, 1960. V. 16, 1 ♀ és 1 ♂.

Opius (Utetes) hostium FISCHER, 1964 – A fej (felülnézetben) a szem mögött összehúzott (viszonyítva az *O. hilaris* FI. és *O. posticatae* FI. fajokhoz). A csáp 25 ízű. Az 1. hátlemez másfélszer hosszabb mint hátul széles, hosszantian egyenetlen, oldala közel párhuzamos (azaz alig szélesedik hátrafelé). A középtoroldali barázda nagyon finoman bordácskázott. A halánték (oldalnézetben) rövidebb mint a szem vízszintes átmérője (10 : 13, x100). – A faj leírója, M. FISCHER, *O. hilaris*-nak határozta meg a példányt 1977-ben. A nyújtott tor (1,4-szer hosszabb mint magas) azonban egyértelműen az *O. hostium* fajra utal, amit később megerősítek a faj holotípusának vizsgálatával.

Elterjedése: Németországból írták le, a közelmúltban mutatták ki Ausztriából. Magyarország faunájára nézve új faj.

Lelehelhelye. ÉB: Iharkút, Tisztavíz, 1966. VI. 28, 1 ♀.

Opius (Cryptonastes) impatientis FISCHER, 1957 – r1 oly hosszú mint a szárnyjegy szélessége, r2 és cuql hosszának az aránya 12 : 7. A csáp 30 ízű, leírás szerint 25–28 ízű (FISCHER 1973), a 3. íz négyszer oly hosszú mint széles. A rágó töve fogszerű kiszélesedése erős. A fej és a tor fekete, a

potroh feketésbarna, a 2–3. hátlemez sárga, a 4. hátlemez barna, a lábak világossárgák. Hossza 2 mm. – A két tapolcai nőstény csak egyetlen bélyegben tér el az *O. impatientis*-nek nevezhető példányoktól: a potroh mellső fele barnássárga, az 1. hátlemez valamivel sötétebb. Nevezett két példányt M. FISCHER *O. longiradialis*-nak határozta, ami szerintem téves.

Elterjedése: az eddigi irodalmi adatok alapján közép-európai faj (Észak-Olaszország, Ausztria, Csehszlovákia, Lengyelország és Magyarország).

Lelehelhelyei. Bf: Tapolca, Szentgyörgyhegy, 1967. VI. 19–21, 2 ♀. – ÉB: Farkasgyepű, Melico-Fagetumban fűhálózza, 1966. VI. 29, 1 ♀.

Opius (Opiothorax) inflammatus FISCHER, 1962 – A csáp 20 (1 ♀) és 21 ízű (3 ♀), eredeti leírás szerint (FISCHER 1962b) a csáp 27 ízű, továbbá láttam egy M. FISCHER által határozott *O. inflammatus* nőstényt (amit Salzburg környékén gyűjtöttek), melynek csápjája 23 ízű. A fej (felülnézetben) kerekén kétszer (48 : 24, x100) vagy éppen nem kétszer szélesebb mint hosszú (44–46 : 24, x100). A test világos színű részei barnássárgák, a leírástól eltérően a bakonyi négy nőstény arca és halántéka is barnássárga alapszínű, az arc kisebb-nagyobb sötét folttal.

Elterjedése: eddig csak Ausztriából ismertük két lelehelhelyről. Magyarország faunájára nézve új faj. A burgenlandi Spitzzickenből írták le, ezért teljesen bizonyos volt, hogy hazánkban is megtalálják. Várható, hogy a Kárpát-medence más részeiből is ki fogják mutatni.

Lelehelhelye. Kh: Lesenceistvánd, Uzsapuszta, 1968. VIII. 27, 4 ♀, leg. Mihályi.

Opius (Utetes) insertus FISCHER, 1971 (= *exsertus* THOMSON sensu FISCHER, 1958) – A 3. comb 3,5-szer hosszabb mint széles (34 : 10, x63). Az 1. hátlemez egyharmaddal hosszabb mint hátul széles (22 : 17, x63), hátsó vagy horizontális felének mellső-középső része ráncolt, egyébként sima. A csáp 31 ízű. A középháti gödröcske vonásszerűen meghosszabbított. A test fekete. A pofa, a szem belső és felső kerete rótszínű, a szárnypikkely, a lábak és a mellső haslemezek sárgák. Hossza 2,8 mm.

Elterjedése: Anglia, Észak- és Közép-Európa, továbbá Japán. Magyarország faunájára nézve új faj.

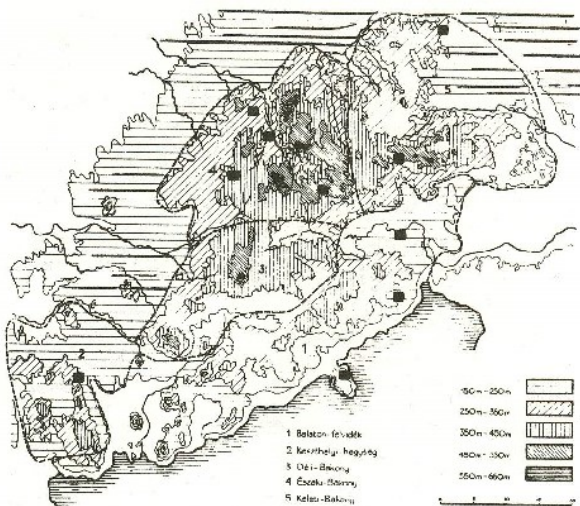
Lelehelhelye. Bf: Felsőörs, 1966. V. 30, 1 ♂.

Opius (Misophthora) instabilis WESMAEL, 1835 – Az 1. hátlemez csak egyharmaddal (leírás szerint másfélszer, kétharmadszor, Fischer 1973: 248) hosszabb mint hátul széles (20 : 13, x100), a tövétől kezdve egyenesen de alig érzékelhetően szélesedik hátrafelé, sima, csak a hátsó felén van egyenetlenség. A rágó töve alul fogszerűen kiszélesedik. A csáp 25 ízű. A középháti gödröcske rendkívül kicsi, éppen csak érzékelhető, ezért könnyen az *Opiothorax* FI. alnembe tartozónak lehet vélni a fajt. Magam is bizonytalan voltam határozásomban, de dr. M. FISCHER (Wien) megerősítette, hogy a példány valóban az *O. instabilis* WESM. fajt képviseli (ezért van a példányon det. Fischer 1977 cédula). A fej és a tor fekete, az 1–3. hátlemez sárgásbarna, az 1. hátlemez csak kissé sötétebb, a többi hátlemez sötétbarna. A lábak barnás-sárgák.

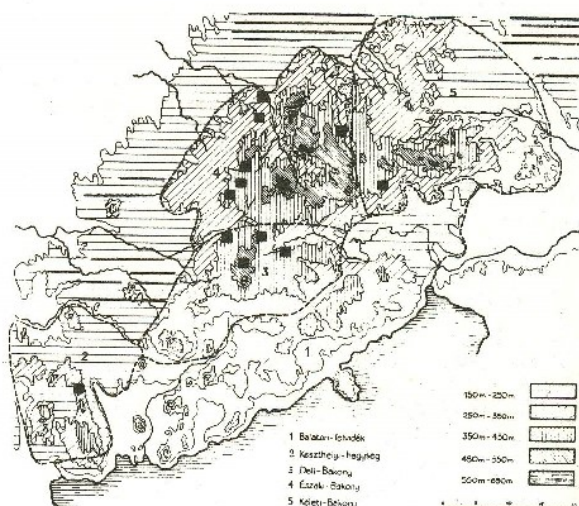
Elterjedése: egész Európában elterjedt, Algériából is kimutatták. Hazánkban eddig csak két helyen gyűjtötték (Budapest: Normafa, Szigetszentmiklós).

Lelehelhelye. ÉB: Ugod, Somberek, 1967. VI. 26–29, 1 ♀.

Opius (Allotypus) irregularis WESMAEL, 1835 – A bakonyi példányokra is jellemző, hogy: 1. a tor nyújtott, másfélszer hosszabb mint magas (oldalnézetben, 45–42 : 30, x63) és 2. a 2. hátlemez majdnem egész felülete hosszantian és finoman ráncolt. A potroh fekete, barnásfekete, a 2. hátlemez valamilyen mértékben világos, barnássárga, barna. Leírás

7. térkép. Az *Opilus irregularis* Wesm. lelőhelyei
Karte 7: Die Fundorte von *Opilus irregularis* Wesm.

8. térkép. Az *Opilus levis* Wesm. lelőhelyei
Karte 8: Die Fundorte von *Opilus levis* Wesm.

szerint (FISCHER 1973) a csáp 24–26 ízű. A bakonyi példányok csápizsáma 22–26 a következő megoszlásban – ♀: 22 ízű 1 példány, 23 ízű 3 példány, 24 ízű 1 példány, 25 ízű 3 példány, 26 ízű 1 példány, ♂: 25 ízű 4 példány.

Elterjedése: egész Európában elterjedt. Dél felé Észak-Olaszországig és Észak-Spanyolországig, Kelet felé Leningrádig hatol.

Lelőhelyei (7. térkép). Bf: Felsőörs, 1966. V. 30, 2 ♀. Tihany, Barátlakások, 1958. VI. 2, 1 ♀, leg. Sóllymosné. Veszprém, Betekints-völgy, 1973. V. 20, 1 ♂. – Kh: Sümeg, Sarvaly, 1968. VI. 4–8, 1 ♀. – EB: Hárskút, Esztergályi-völgy, 1966. VI. 7, 1 ♂. Ugod, Somberek, Hubertlak környéke, 1967. VI. 26–29, 3 ♀ és 1 ♂. Ugod, Vörös János-séd, 1965. IX. 1, 1 ♀. Németbánya, vadászház környéke, 1967. V. 29–VI. 2, 1 ♀. – KB: Bakonyzombathely, Feketevízpuszta, 1968. VII. 5, 1 ♀. Olaszfalu, Alsópere környéke, 1966. VII. 11–14, 2 ♀.

Opilus (Merotrachys) laetatorius FISCHER, 1958, ♂ novus – A hím jellemzése: r2 majdnem 1,8-szor hosszabb mint cuqul (16 : 9, x63), r3 pedig majdnem 3,2-szer hosszabb mint r2 (51 : 16, x63), Cu2 disztálisan keskenyedik, azaz r2 és cu2 konvergál, emiatt r2 : cuqul = 16 : 4. Az áltorszelvény közepén majdnem teljesen sima, fényes, oldala egyenetlen, gyengén ráncolt. A 2. hátlemeztől kezdve kétharmada finoman ráncolt, a 3. hátlemeztől kezdve (a 2. hátlemeztől kezdve erősebben) ráncolt. A fej a leírás szerint pirossárga (FISCHER 1973), a bakonyi egyetlen hím fejének alapszíne barna, csak alsó harmada (rágó, fejpajzs, szárnypikkely, pofa) sárga, a halánték és a széles belső szemkeret barnássárga. Hossza 2 mm.

Az egyetlen előkerült nőstény a következő bélyegeken tér el a leírástól (l. c.): 1. r2 1,65-ször hosszabb mint cuqul (23 : 14, x63), 2. a csáp 35 ízű, közel kétszer hosszabb mint a test, 3. az 1. hátlemeztől kezdve 1,7-szer hosszabb mint hátul széles, disztálisan enyhén szélesedik, hosszának, mellső és hátsó szélességének az aránya 30 : 13 : 18 (x100), 4. a 2. 3. hátlemeztől kezdve erősebben ráncoltan recézett.

Az eredeti leírás (FISCHER 1958b) alapjául szolgált két magyarországi nőstény példány is, amit a budapesti Természettudományi Múzeum őriz, a két paratípus katalógusszáma: Hym. Typ. No. 2436 (adatai: Budapest, Hűvösvölgy, 1926. VI. 8., 1 ♀, leg. Biró) és Hym. Typ. No. 2437 (adatai: Vác, Tudósdomb, 1930. V. 31., 1 ♀, leg. Biró).

Elterjedése: szóróványosan Franciaországban, Csehszlovákiában és Magyarországon. Hazánkban eddig két lelőhelyről ismertük (l. előbb).

Lelőhelyei. EB: Nyirád, Felsőnyirádi erdő, 1968. VI. 5, 1 ♀. – KB: Olaszfalu, Alsópere környéke 1966. VII. 11–14, 1 ♂.

Opilus (Hypocynodus) latipes FISCHER, 1958 – A csáp 19 (1 ♀ és 1 ♂), ill. 20 ízű (1 ♀), mindig valamivel rövidebb mint a test, a leírás szerint (FISCHER 1973) a csáp olyan hosszú mint a test. Az 1. hátlemeztől kezdve egyharmaddal hosszabb mint hátul széles, leírás szerint a két méret egyenlő (l. c.). Az 1. hátlemeztől kezdve ez a mérete még a leírás alapjául szolgáló egyik hím paratípuson is észlelhető (17 : 14), a nevezett paratípust a budapesti Természettudományi Múzeum őrizi, adatai: Kovácspaták = Kovacovce (Csehszlovákia), 1912. V. 16, 1 ♂, leg. Biró – Hym. Typ. No. 2435.

Elterjedése: Közép-Európában gyakori, máshol (Európa, Törökország, Tunézia) szóróványosan került elő. Hazánkban elsősorban a Nagyalföldön (Hortobágy) gyűjtötték.

Lelőhelyei. Bf: Tihany, 1957. V. 7, 1 ♂, leg. Mihályi. – EB: Gézaháza (Csesznek), 1957. V. 22, 1 ♀, leg. Bajári, 1957. V. 24, 1 ♀, leg. Sóllymosné. – KB: Olaszfalu, Tobánhegy, 1968. IV. 25, 1 ♀. Sárszentmihály, 1923. V. 27, 1 ♀, leg. Biró.

Opilus (Opiothorax) levis WESMAEL, 1835 – A csáp 20–25, többnyire 24 ízű. Az 1. hátlemeztől kezdve inkább egyenetlen, gyengén ráncolt. A száj csak kissé nyitott, emiatt a példányok (Ugod, Somberek) könnyen *O. pallipes*-nek határozhatók.

Elterjedése: egész Európában gyakori faj.

Lelőhelyei (8. térkép). Kh: Sümeg, Sarvaly, 1968. VI. 4–8, 1 ♂. – DB: Kislőd, 1968. IX. 4, 1 ♂. Szentgál, Mecsek-hegy, 1975. V. 22, 1 ♂. Szentgál Űstőhegy, 1962. VIII. 23, 1 ♂. – EB: Bakonybél, Tevelvár, 1961. VI. 14, 2 ♀. Csehbánya, Középső Hajag, 1975. V. 21, 1 ♀ és 2 ♂. Farkasgyepű, Melico-Fagetumban fűhálózza, 1966. VI. 29, 1 ♀. Németbánya, vadászház környéke, 1867. V. 29–VI. 2, 3 ♀ és 1 ♂. Ugod, Huszárokölöpuszta, Gerence-völgy, 1959. V. 20, 2 ♀ és 1 ♂, leg. Móczár L. Ugod, Somberek, Hubertlak környéke, 1967. VI. 26–29, 5 ♀ és 6 ♂. Zirc, arborétum, 1973. VI. 20, 1 ♂. – KB: Olaszfalu, Tobánhegy, 1968. IV. 25, 1 ♂.

Opius (Cryptonastes) longiradialis FISCHER, 1957 – r2 2,35-ször hosszabb mint cuqul (40 : 17, x100), r3 pedig kétszer hosszabb mint r2. A potroh alapszíne sárga, hátsó fele megsötétül.

FISCHER (1973: 196) szerint a sugárér 1. szakasza (r1) hosszabb mint a szárnyjegy legnagyobb szélessége („r1 länger als die Stigmbreite”), sőt a *Cryptonastes* FÖRST. alnembe tartozó fajok kulcsában (1. c., p. 179) is az *O. longiradialis*-t, további három fajjal együtt, e bélyeg alapján választja el. Megvizsgálva az *O. longiradialis* holo- és paratípusát (2 ♀, amit a budapesti Természettudományi Múzeum őriz, Hym. Typ. No. 2423 holotípus, Hym. Typ. No. 2424 paratípus) megállapíthattam, hogy ez a bélyeg teljesen félrevezető. A szárnyjegy szélességének és r1 hosszának az aránya 10 : 4–5 (x100), tehát r1 fele oly hosszú mint a szárnyjegy szélessége, sőt a hárskúti egyetlen nőtényen még ennél is rövidebb (8 : 2–3).

Elterjedése: Németország, Lengyelország, faunaterületünkön Budapesten és Erdélyben (Betlen, Rév) találták.

Lelőhelye. ÉB: Hárskút, Esztergáli völgy, 1966. VI. 7, 1 ♀.

Opius (Opiothorax) loniceræ FISCHER, 1958 – A csáp 22 ízű, a csápostor 1. íze majdnem négyszer hosszabb mint széles, a további ízek fokozatosan rövidülnek, de nem vékonyodnak, az utolsó előtti íz kétszer hosszabb mint széles. Az 1. hátlemez közel másfélszer hosszabb mint hátul széles, tövi negyedét kivéve párhuzamos oldalú. r2 1,8-szor hosszabb mint cuqul. A tojócshüvely (oldalnézetben) oly hosszú mint a 3. lábfejtő.

Elterjedése: előfordulását jelezték Algériában, Spanyolországban, Franciaországban, Ausztriában és Csehszlovákiában. Magyarország faunájára nézve új faj, hazánkban 8 leelőhelyéről tudunk.

Lelőhelyei. KB: Olaszfalu, Alsópere környéke, 1966. VII. 11–14, 1 ♀. Tés, Öreg Futóné, 1966. VII. 12, 1 ♂.

Opius (Nosopoeopus) lucidus SZÉPLIGETI, 1896 – Nagyon hasonlít az *O. (N.) ochrogaster* WESMEAL-hez, a két faj közt kevés olyan bélyeget lehet megállapítani, melyek kielégítik a faji kritériumot:

O. lucidus SZÉPL.

1. Az 1. hátlemez viszonylag kisebb mértékben terpeszt hátrafelé, a nőtények esetében olyan hosszú mint hátul széles, hosszának aránya mellő és hátsó szélességéhez 24–25 : 16–17 : 23–24 (x100), a hímek esetében kissé hosszabb mint hátul széles (27–24 : 12–14 : 20–16, x100).
2. r2 kétszer vagy közel kétszer hosszabb mint cuqul (32–30 : 15–20, x100).
3. A fej a szem mögött inkább lekerekített.

Elterjedése: inkább szórványosan került elő néhány európai országban (Anglia, Németország, Franciaország, Svájc, Lengyelország) miután Magyarországról leírták. Kevés hazai leelőhelyét ismerjük (Budapest, Peszér, Bükkszentlélek).

Lelőhelyei. Kh: Sümeg, Sarvaly, 1968. VI. 4–8, 1 ♀ és 2 ♂. – ÉB: Gyulafirátót, Kispapod, 1967. VIII. 17, 1 ♂. Tapalcfa-fő, Kalapácsér, 1966. V. 4, 1 ♂.

Opius (s. str.) lugens HALIDAY, 1837 – A fej kissé kockaszerű, csak 1,7-szer szélesebb mint hosszú. A csáp 20 ízű. r2 csak 1,4-szer hosszabb mint cuqul (20 : 14, x100). Külső alakjukat tekintve az *O. abscessus* THOMS., és *O. lugens* HAL. és az *O. opacus* FI. rendkívül hasonlítanak egymásra.

Elterjedése: A Palearktikum nyugati felében gyakori, ki-mutatatták Mongóliából is.

Lelőhelyei. ÉB: Hárskút, 1966. VI. 8, 1 ♂. – KB: Tés, 1963. V. 13–16, 1 ♀, leg. Erdős.

Opius (Allophlebus) macedonicus PAPP, 1973 – A fajt a jugoszláviai Macedóniából írtam le egyetlen nőtény alapján. Azóta előkerült Magyarországon is, ahol számos helyen gyűjtötték. Az *Allophlebus* FI. alnem fajainak 3. combja általában 4,5–5-ször hosszabb mint széles, ellenben az *O. macedonicus* 3. combja csak 3,5–4-szer hosszabb a szélességénél. Emiatt könnyen *Hypocynodus* FÖRST. alnembe tartozónak lehet vélni. r2 kétszer hosszabb mint cuqul, legfeljebb jelentéktelen mértékben hosszabb vagy rövidebb r2 (35–39 : 17–20, x100). A csáp 24–28 ízű. A fej és a tor feketés barna, a tor valamivel világosabb mint a fej, a potroh sárgásbarna. Az első két hátlemez és valamennyi haslemez sárga, élénk sárga, a 3–7. hátlemez hátsó szegélye sötét, a haslemezek különböző kiterjedésben sötét foltosak.

Miképp az előzőekben kitértem rá, az *O. macedonicus*-t könnyen a *Hypocynodus* alnem tagjának lehet tekinteni vastag combja miatt. Ebben az esetben az *O. (H.) crassipes* WESM. fajhoz áll legközelebb, és az alábbi bélyegek különböztetik meg őket:

O. macedonicus PAPP

1. A fej (felülnézetben) a szem mögött erősen összehúzott.
2. Az áltorszelvény középen ráncolt, oldala egyenetlen.
3. Az 1. hátlemez egész felülete ráncolt.
4. A csáp 24–28 ízű.

O. crassipes WESM.

1. A fej (felülnézetben) a szem mögött nem oly erősen összehúzott.
2. Az áltorszelvény tükörsima.
3. Az 1. hátlemez legfeljebb a két éle között egyenetlen vagy gyengén ráncolt.
4. A csáp 30–31 ízű.

Az *Allophlebus* alnemben belül az *O. singularis* WESM.-en kívül (PAPP 1973) legközelebb az *O. bouceki* FI. és az *O. staryi* FI. fajokhoz áll:

O. macedonicus PAPP

1. A fej (felülnézetben) a szem mögött erősen összehúzott.
2. Az áltorszelvény középen ráncolt, oldala egyenetlen.
3. Az 1. hátlemez teljesen ráncolt.
4. A csáp 24–28 ízű.

O. bouceki FI.

1. A fej a szem mögött nem oly erősen összehúzott.
2. Az áltorszelvény teljesen tükörsima.
3. Az 1. hátlemez csak a két él között egyenetlen vagy gyengén ráncolt.
4. A csáp 30–34 ízű.

O. staryi FI.

1. A fej a szem mögött lekerekített.
2. Az áltorszelvény teljesen tükörsima.
3. Az 1. hátlemez ráncolt.
4. A csáp 21–24 ízű.

Elterjedése: Jugoszlávia, Magyarország faunájára nézve új faj.

Lelőhelyei. Bf: Felsőörs, 1966. V. 30, 2 ♀. – ÉB: Hárskút, Esztergáli völgy, 1966. VI. 7, 2 ♀.

Opius (Nosopoea) maculipes WESMAFL, 1835 – A tor hátoldala (középhát, hátpajzs, utóhát) egyenetlesen és sűrűn szőrös. A csáp 28 ízű, a 3. íz háromszor oly hosszú mint széles. r2 és cuqul hosszának aránya 11 : 7,5. A tojócshüvely

éppen nem rejtett, felülnézetben is látható. A szem (oldalnézetben) egyharmadszor szélesebb mint a halánték. A 3. láb-szár disztális harmada sötét. Hossza 2 mm.

Elterjedése: Észak-, Nyugat- és Közép-Európában gyakori, Turkménia-ból is közölték. Hazánkban egyaránt gyűjtötték sík, domb- és hegyvidékeinken.

Lelőhelye. Bf: Felsőörs, 1966, V. 30, 1 ♀.

Opius (Opiothorax) magnicauda FISCHER, 1958 – Az *O. funebris* WESM. fajtól nagyon nehezen különíthető el. A két faj közti különbséget az alábbi táblázatszerű összeállításban tüntetjük fel:

O. funebris WESM.

1. A fej (felülnézetben) a halánték közt mindig kissé szélesebb mint a szem közt.
2. Az 1. hátlemez alig valamivel hosszabb mint hátul széles, oldala csak kissé terpeszt hátrafelé.
3. A 3. comb 3,5–4-szer hosszabb mint széles.

Elterjedése: Ausztria, Dánia, Finnország, Olaszország, Svájc, Csehszlovákia, viszonylag sok ausztriai leelőhelye ismeretes. Magyarországon újabban sikerült kimutatni számos hegyvidéki leelőhelyről.

Lelőhelyei. Bf: Balatoncsicsó, erdészház környéke, 1969. V. 6–8, 2 ♀. – Kh: Várköly, Nagyláztető, 1969. V. 21, 1 ♀ – DB: Veszprém, Betekintsvölgy, 1973. V. 20, 1 ♀. – ÉB: Bakonybél, Vörös János-séd, 1959. V. 21, 1 ♀, leg. Móczár L. Németbánya, vadászház környéke, 1967. V. 29–VI. 2, 1 ♂. Tapolcafé, Kalapácsér, 1966. V. 4, 3 ♀. Ugod, Gerence ptk., 1959. V. 20, 2 ♀ és 2 ♂, leg. Móczár L. – KB: Csesznek, Cuha, 1960. V. 23, 1 ♂, leg. Bajári. Csesznek, Gézaháza, 1957. V. 24, 1 ♀, leg. Sólymosné.

Opius (Utetes) magnus FISCHER, 1958, ♂ novus – Az egyetlen előkerült hím példányt a faj leírója, M. FISCHER határozta meg kérésemre 1977-ben. A hím ivar hasonlít a nőstényhez, a következő tulajdonságaival tér el attól: 1. az 1. hátlemez egyharmaddal hosszabb mint hátul széles, 2. a 2–3. hátlemez jóval kiterjedtebben (felületének kétharmada) és hosszantian ráncolt, 3. n. rec. éppen posztfurkális (ez a bélyeg valószínűleg kivételes), 4. a csáp 41 ízű (a nőstények csápjá 36–38 ízű), 5. a tor majdnem teljesen fekete. A test hossza 4 mm.

Elterjedése: nem gyakori, kevés leelőhelyről került eddig elő Németországban, Ausztriában és Lengyelországban. Magyarországon faunájára nézve új faj.

Lelőhelye. ÉB: Bakonybél, Hajag, Augusztin tanya, 1962. IX. 26, 1 ♂.

Opius (Utetes) melbus PAPP, 1978, ♀

Opius (Utetes) melbus PAPP, 1978a, Acta Zool, Hung., 24 : 367, ♀.

Bár a középtoroldali barázda megléte és ennek bordácskázottsága nem teljesen egyértelmű összevetve más az *Utetes* alnembe tartozó fajokkal, mégis az 1978-ban leírt faj az *Utetes* FÖRST. alnemet képviseli. Legközelebb az *O. (U.) hilaris* FISCHER, 1963 (Anglia, Ausztria, Magyarország, Lengyelország) fajhoz áll és ettől a következő bélyegek különítik el:

O. melbus PAPP

1. Az 1. hátlemez jóval hosszabb mint hátul széles (24 : 14, x100).

O. magnicauda FI.

1. A fej (felülnézetben) a halánték közt legfeljebb oly széles mint a szem közt.
2. Az 1. hátlemez oly hosszú mint hátul széles, oldala hátrafelé terpeszt.
3. A 3. comb 4–4,5-szer hosszabb mint széles.

Elterjedése: Ausztria, Dánia, Finnország, Olaszország, Svájc, Csehszlovákia, viszonylag sok ausztriai leelőhelye ismeretes. Magyarországon újabban sikerült kimutatni számos hegyvidéki leelőhelyről.

Lelőhelyei. Bf: Balatoncsicsó, erdészház környéke, 1969. V. 6–8, 2 ♀. – Kh: Várköly, Nagyláztető, 1969. V. 21, 1 ♀ – DB: Veszprém, Betekintsvölgy, 1973. V. 20, 1 ♀. – ÉB: Bakonybél, Vörös János-séd, 1959. V. 21, 1 ♀, leg. Móczár L. Németbánya, vadászház környéke, 1967. V. 29–VI. 2, 1 ♂. Tapolcafé, Kalapácsér, 1966. V. 4, 3 ♀. Ugod, Gerence ptk., 1959. V. 20, 2 ♀ és 2 ♂, leg. Móczár L. – KB: Csesznek, Cuha, 1960. V. 23, 1 ♂, leg. Bajári. Csesznek, Gézaháza, 1957. V. 24, 1 ♀, leg. Sólymosné.

Elterjedése: nem gyakori, kevés leelőhelyről került eddig elő Németországban, Ausztriában és Lengyelországban. Magyarországon faunájára nézve új faj.

Lelőhelye. ÉB: Bakonybél, Hajag, Augusztin tanya, 1962. IX. 26, 1 ♂.

O. hilaris FI.*

1. Az 1. hátlemez valamivel hosszabb mint hátul széles (18 : 16, x100).

2. A tojókészülék (oldalnézetben) oly hosszú mint a hátsó lábfej 1–2. íze.

3. A két hátsó pontszem közti távolság egyértelműen kétszer hosszabb mint az elliptikus pontszem legnagyobb átmérője.

4. A szem (felülnézetben) csak kissé hosszabb mint a halánték, a halánték nem oly erősen lekerekített.

5. A fejpajzs 1,6-szer szélesebb mint magas.

2. A tojókészülék (oldalnézetben) legfeljebb oly hosszú mint a hátsó lábfejtőíz.

3. A két hátsó pontszem közti távolság legfeljebb alig hosszabb mint az elliptikus pontszem legnagyobb átmérője.

4. A szem (felülnézetben) hosszabb mint a halánték, a halánték erősebben lekerekített.

5. A fejpajzs kétszer szélesebb mint magas.

Tekintettel a gyenge középtoroldali barázdra és ennek gyenge bordácskázottságára, az új faj könnyen az *O. (Nosopoea) cingulatus* WESMAEL, 1835 (Európa) fajnak határozható meg, mégis a két alakot nyilvánvalóan megkülönböztetik az alábbi bélyegek:

O. melbus PAPP

1. A fej (felülnézetben) kockaszerű, kissé kevesebb mint kétszer szélesebb a hosszúságánál (45 : 25, x100), a szem mögött a halánték nem oly erősen lekerekített.
2. Az 1. hátlemez 1,7-szer hosszabb mint hátul széles, kétoldala a légzőnyílástól anteriorálisan enyhén konvergál, poszteriorálisan párhuzamos.
3. Az arc négyzetes, éppen szélesebb mint magas (24 : 21, x100). A fejpajzs 1,6-szer szélesebb mint magas.
4. A pofa oly hosszú mint a rágó tövének a szélessége.
5. A csápostor nem vékonyodó, az 1. csápostoríz 3,5-szer, az utolsó előtti íz 2,6-szer hosszabb mint széles.
6. A tojókészülék (oldalnézetben) oly hosszú mint a hátsó lábfej 1–2. íze.

O. cingulatus WESM.

1. A fej (felülnézetben) harántos, kétszer szélesebb mint hosszú, a szem mögött a halánték erősen lekerekített.
2. Az 1. hátlemez 1,4–1,5-ször hosszabb mint hátul széles, két oldala egyenletesen és mérsékeltén konvergál anteriorálisan.
3. Az arc egyharmaddal szélesebb mint magas (30–28 : 20–21, x100). A fejpajzs háromszor szélesebb mint magas.
4. A pofa rövidebb mint a rágó tövének a szélessége (8–9 : 6, x100).
5. A csápostor többé-kevésbé vékonyodó, az 1. csápostoríz 2,5-szer, az utolsó előtti íz kétszer hosszabb mint széles.
6. A tojókészülék (oldalnézetben) oly hosszú mint a hátsó lábfejtőíz.

Kiegészítő bélyegek. – ♀. A test 2,1 mm hosszú. A fej (felülnézetben) szélesebb mint a tor a két szárnypikkely között (45 : 34, x100). A szem 1,7-szer magasabb mint széles, oly széles mint a halánték (oldalnézetben). A pontszemek aprók és egyenlő oldalú háromszög csúcán ülnek, a mellső pontszem kerek, a két hátsó pontszem gyengén elliptikus. A két hátsó pontszem közötti távolság kétszer hosszabb mint az egyik pontszem legnagyobb átmérője, a mellső és az egyik hátsó pontszem közti távolság alig több mint kétszer nagyobb a mellső pontszem átmérőjénél. POL : OOL olyan mint 6 : 11 (x100). Az arc sima, fényes, oldalt és a szem közelében finoman pontozott. A fejpajzs sima, fényes, alul nagyon finom pontokkal. A két arci gödröcske közti távolság kétszer hosszabb mint a szem és az egyik gödröcske

*Dr. M. Fischer (Naturhistorisches Museum, Wien) szíveskedett nekem kölcsönözni az *O. hilaris* holotípusát, hogy összehasonlítsam új fajommal.

közi távolság. A száj nyitott. A rágó tövén alul nincs fogcska. A homlok, a fejtető, a halánték és a pofa fényesen sima. A csáp másfélszer hosszabb mint a test, 27 ízű.

A tor zömök, (oldalnézetben) egyhatoddal hosszabb mint magas (42 : 35, x63). Az előhát oldala fényesen sima, mellső szegélye nagyon finoman bordácskázott. A középhát (felülnézetben) oly hosszú mint széles a szárnyikkelyek közt, a hátpajzs és a posztaxilla fényesen sima. A hátbarázda a középhát lehajló részére szorítkozik. A középháti gödröcske kerek. A hátpajzs előtti barázda nem oly mély mint általában, bordácskázott. Az áltorszelvény ráncolt, sima, ill. egyenetlen tereszkékkel. A középtor oldala fényesen sima, anteriorális barázdája sekély, rövid és gyengén bordácskázott, mindazonáltal a barázda nem oly kialakult mint általában, ennél fogva a fajt a *Nosopoea* Först. alnem képviselőjének vélhetjük.

A mellső lábfej nyilvánvalóan, a középső lábfej valamivel hosszabb, a hátsó lábfej oly hosszú mint a megfelelő lábszár. A hátsó comb kissé több mint ötször hosszabb a szélességénél.

A mellső szárny egyötödével hosszabb mint a test. A szárnyjegy hosszúkás, hatszor hosszabb mint széles, r1 a proximális harmadából cred. r1 fele oly hosszú mint a szárnyjegy szélessége, r2 kétszer hosszabb mint cuql (25 : 12, x63) és közel párhuzamos a cu2-vel, r3 kétszer hosszabb mint r2, éppen csak kettősen hullámos lefutású, a szárny végét eléri. A n. rec. posztfurkális. B zárt, a n. par. a külső közepe alatt ered.

A potroh valamivel hosszabb mint a tor, de rövidebb mint a fej és a tor együttvéve. Az 1. hátlemezzel hosszának, mellső és hátsó szélességének az aránya 24 : 11 : 14 (x100). Az 1. hátlemez két éle enyhén konvergál és elvész a hátlemez hátsó fele közepének hosszanti ráncoltságában. A többi hátlemez fényesen sima.

A fej és a tor feketés, a potroh sárga, az 1. hátlemez barna. A csáp sötétbarna, a csápnyel és a csápostor 1. íze sárgás, a csatlóiz barnás. Az arc barna, a pofa és a fejpajzs sárga. A rágó sárga, csúcsa sötét. A szájszervek a tapogatókkal együtt sárgák. A szárnyikkely halványsárga. A középtoroldal barnás. A lábak sárgák. A 3. hátlemez hátsó fele és a többi hátlemez színtelen, azaz hártyszerűnek tűnik, kivéve a 4–5. hátlemez sárga középső harántsvávját. A szárny majdnem áttetsző. A szárnyjegy és az erezet sárgás barna.

♂ és a gazda ismeretlen.

Leőhelye: Németbánya, Jágervölgy, az egyetlen nőstény Malaise-csapdával gyűjtötték 11–14 óra közt, 1973. VII. 17, 1 ♀ (holotípus), leg. Papp J.

A holotípust a budapesti Természettudományi Múzeumon őrzik, Hym. Typ. No. 2443.

Opus (s. str.) *meracus* FISCHER, 1960 – Annak ellenére, hogy a száj „nyitott” (azaz a fejpajzs és a rágó közt van rés, a faj leírója, M. FISCHER *O. meracus*-nak határozta bakonyi példányomat (t. i. az *Opus* alnemre jellemző a „zárt” száj). Nagyon könnyen határozható *O. (Pendopius) latipes* FI.-nek. r2 1,6-szer hosszabb mint cuql. A pontszemek, ellentétben a leírással (FISCHER 1973), aprók, a köztük levő távolság közel kétszer nagyobb mint valamely pontszem átmérője.

Elterjedése: Dánia, Németország, Finnország, Észak-Olaszország. Magyarország faunájára nézve új faj.

Leőhelye. KB: Tés, 1963. V. 13–16, 1 ♂, leg. Erdős.

Opus (Opiothorax) mirabilis FISCHER, 1958 – A sugársejt csak megközelíti a szárny végét. r3 éppen nem háromszor hosszabb mint r2 (45 : 16–15, x100). A csáp 16 (1 ♀), ill. 20 (1 ♂) és 22 ízű (1 ♂). A potroh első három szelvényének barnáspiros színe nem üt el élesen a potroh további részének fekete színétől.

Elterjedése: szórnyos leőhelyeit köölték Francia-, Németországból, Ausztriából, Romániából és Jugoszláviából. – Annak ellenére, hogy Fischer (1958c) magyarországi példány-

ra is alapozta a faj leírását (1 ♀, Szigetszentmiklós, a paratípust a budapesti Természettudományi Múzeum őrzi tovább két, 1 ♀ és 1 ♂, erdélyi paratípussal együtt), mégsem nevezte meg hazánkat sem katalógusában, sem monográfiájában (FISCHER 1971, 1973). Magyarországi leőhelyei: Szigetszentmiklós, Duka, Szód, Tompa, Pécs: Misina.

Leőhelyei. Bf: Tihany, Külső tó, rét, 1958. VI. 4, 1 ♀, leg. Sólymosné. – ÉB: Kislód, 1968. IX. 4, 1 ♂. Bakonybél, Gerence-völgy, 1960. V. 20, 1 ♂, leg. Mihályi.

Opus (Nosopoea) mundus FÖRSTER, 1862 – Nagyon jellemző a fajra, hogy arca sűrű és hosszú szőrzetet visel, az arc felső-középső felületén (a csáptó alatt) pedig rövid pamacs van, mind a szőrzet mind a pamacs arany csillogású. A csáp 28 ízű. Leírás szerint (FISCHER 1973) az 1. hátlemez másfélszer hosszabb mint hátul széles, ellenben a bakonyi egyetlen nőstény hátlemeze ugyanolyan hosszú mint hátul széles, oldala hátrafelé erősen terpeszt.

Elterjedése: szórnyosan került elő Angliából, Németországból és Csehszlovákiából. Magyarország faunájára nézve új faj.

Leőhelye. ÉB: Németbánya, Jágervölgy, 1973. VII. 17, 1 ♀.

Opus (Misophtora) nigrithorax FISCHER, 1958 – Az 1. hátlemez alig egyötödével hosszabb mint hátsó széle (20 : 17, x100), két éle inkább csak nyomokban éri el a hátlemez hátsó végét, egyenetlen. r3 kétszer hosszabb mint r2 (60–65 : 30, x100), Cu2 hosszúkás. Nagyon jellemző az e fajcsoportba tartozó fajokra (*O. basirufus* FI., *O. bulgaricus* FI., és *O. similis* SZÉPL.), hogy rágójuk egyenletesen (tehát nem fogszerűen), szélesedik ki a tő fele, kivéve éppen a *nigrithorax*-ot, melynek rágója fogszerűen szélesedik ki. A csáp 25 ízű. A tojócsőhüvely oly hosszú vagy valamivel hosszabb mint az 1. hátlemez. Hossza 1,7–1,9 mm. Fej, tor és 1. hátlemez fekete, a potroh vagy élénk sárga vagy barnásárga. Az arc majdnem teljesen sárga (1 ♀, Olaszfalu).

Elterjedése: FISCHER (1958a) egyetlen nőstény holotípus alapján (őrzi a budapesti Természettudományi Múzeum, Hym. Typ. No. 2430) írta le Budapestről (Húvösvölgy), egyéb leőhelyéről eddig nem tudtunk. Legújabbán váltak ismertté mind bakonyi mind más hazai leőhelyei (Velem, Ómassa, Újszentmargita).

Leőhelyei. ÉB: Hárskút, 1966. VI. 8, 1 ♀. – KB: Olaszfalu, Alsópere környéke, 1966. VII. 11–14, 2 ♀.

Opus (Apodesmia) nitidulator (NEES, 1834) – A fej (felülnézetben) jól érzékelhetően harántos, kétszer szélesebb mint hosszú (54 : 26, x63), mégis a fej a szem mögött enyhén lekerekített, (oldalnézetben pedig) a szem rövid (vagy vízszintes) átmérője és a halánték (legnagyobb) szélessége egyenlő vagy az utóbbi éppen valamivel hosszabb. Az 1. hátlemez középső része általában ráncolt, az elő-, középtor és a potroh pirosasárgán színezett – ezzel szemben az egyetlen bakonyi nőstény 1. hátlemeze majdnem sima, tora és potroha fekete, csak a potroh haslemezei és a farsajka barna foltosak.

Elterjedése: holarctikus faj, sehol sem gyakori. A Kárpát-medencében eddig Budapesten, Baján, továbbá az erdélyi Hadadon (= Hodod), Ispánmezőn (= Spermezeu) és Nagyenyeden (= Aiud) gyűjtötték.

Leőhelye. KB: Olaszfalu, Alsópere környéke, 1966. VII. 11–14, 1 ♀.

Opus (Apodesmia) ocellatus WESMAEL, 1835 – A csáp 45 ízű (1 ♀) ami kivételesen tekinthető, mivel a csápízek száma 30–36 között ingadozik. r2 kivételesen több mint kétszer hosszabb mint cuql (44 : 18, 1 ♀, Bakonyzentlászló, x63), általában r2 csak közel kétszer hosszabb mint cuql (31 : 17, x63), n. rec. intersticiális. A 2. hátlemez mellső fele hosszantian ráncolt (1 ♂) vagy sima (1 ♀). Az áltorszelvény rücskösen ráncolt. A fej (felülnézetben) kétszer szélesebb

mint hosszú (52 : 27, x63). Az 1. hátlemezt általában egyharmaddal hosszabb mint hátul széles, kivételesen (1 ♀) közel másfélszer (1,45-ször) hosszabb.

Elterjedése: egész Európában él. Hazánkban hosszú ideig csak budapesti előfordulásáról tudtunk, legújabban vált ismertté további négy lelőhelye (Gyula, Nova, Oroszlány, Tatta).

Lelőhelyei. ÉB: Bakonypölöske, Kupi erdő, 1962. V. 29, 1 ♂. Bakonyszentlászló, védett erdei fenyves, 1960. V. 18, 1 ♀, leg. Mihályi.

Opus (Nosopaeopus) ochrogaster WESMAEL, 1835 – A fej (felülnézetben) összehúzott, olykor erősen összehúzott. A csáp 26–28 (♀♀), ill. 25–27 ízü (♂♂). További rendszertani megjegyzéseket lásd az *O. lucidus*-nál.

Elterjedése: egész Európában elterjedt, egyik leggyakoribb *Opus* faj. Hazánkban eddig viszonylag kevés helyen találták.

Lelőhelyei. DB: Márkó, Menyke, 1965. IX. 2, 1 ♀ és 1 ♂.

ÉB: Porva, Pálhálás, 1968. VII. 16–17, 2 ♂. – KB: Bakonyszombathely, Feketevízpuszta, 1968. VII. 5, 1 ♀. Olaszfalu, Alsópere környéke, Quercetum petraeae-cerris-ben fűhálózza: 1964 VIII. 26–28, 2 ♀ és 1 ♂, 1966 VII. 11–14, 1 ♀ és 1 ♂.

Opus (Opiognathus) ocreatus PAPP, 1979, ♀♂

Opus (Opiognathus) ocreatus PAPP, 1979 Acta Zool. Hung., 25 : 354, ♀♂.

Az *Opiognathus* FÖRSTER alnemen belül legközelebb az *O. woerziphagus* FISCHER, 1967 (Németország) és az *O. propodealis* FISCHER, 1958 (Nyugat- és Közép-Európa, Jugoszlávia) fajhoz áll. Az *O. woerziphagus*-tól kizárólag annak leírása alapján tudom elválasztani (FISCHER 1973), mivel *O. woerziphagus* példányt eddig nem láttam. Ellenben az *O. propodealis*-tól mind a leírás (1. c.) mind magyarországi példányok alapján jól el tudom különíteni. A faji különbségeket hasábszerűen állítottam ellentétbe:

O. ocreatus PAPP

1. A szem (oldalnézetben) szélesebb mint a halánték (15 : 12, x100).
2. Az 1. csápotoríz háromszor, az utolsó előtti íze pedig majdnem háromszor (8 : 3, x100) hosszabb mint széles.
3. A fej (felülnézetben) a halánték közt nem oly széles mint a szem közt, azaz a fej a szem mögött közvetlenül kezdődően lekerekítetten összehúzott.
4. r2 1,7-szer hosszabb mint cuqul.
5. Az 1. hátlemezt 1,7-szer hosszabb mint hátul széles, oldala a tövétől a légzőnyílásig terpeszt, a légzőnyílás után majdnem párhuzamos oldalú.
6. A test 2 mm hosszú (♀♀).

O. ocreatus PAPP

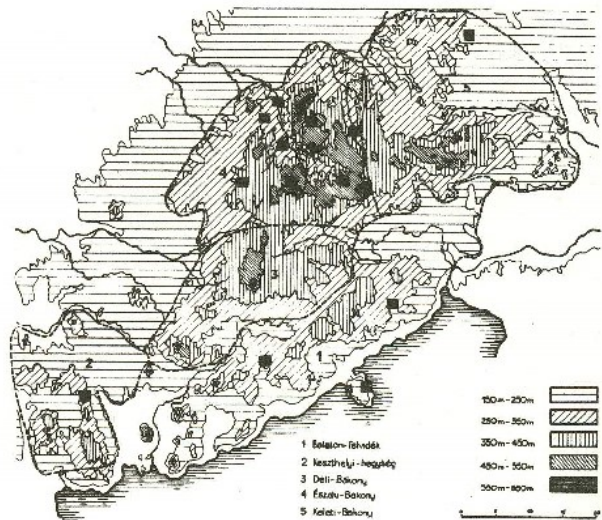
1. Az 1. hátlemezt hátsó fele a két él közl ráncolt, gyengén ráncolt, az éltől laterálisan egyenetlen, fényes.
2. Az áltorszelvény közepén

O. woerziphagus FI.

1. A szem (oldalnézetben) olyan széles mint a halánték.
2. Az 1. csápotoríz 3,5-szer az utolsó előtti íze pedig másfélszer hosszabb mint széles.
3. A fej (felülnézetben) a halánték közt olyan széles, mint a szem közt, azaz a fej a szem mögött gyengén lekerekítetten összehúzott.
4. r2 csak 1,2–1,3-szor hosszabb mint cuqul.
5. Az 1. hátlemezt 1,2–1,3-szor hosszabb mint hátul széles, egyenetlenül szélesedik a tövétől kezdve.
6. A test 2,5 mm hosszú (♂).

O. propodealis FI.

1. Az 1. hátlemezt sima és fényes, legfeljebb a két él közt (poszteriorálisan) egyenetlen.
2. Az áltorszelvény sima,

9. térkép. Az *Opus pallipes* Wesm. lelőhelyei
Karte 9: Die Fundorte von *Opus pallipes* Wesm.

ráncolt, gyengén ráncolt, oldalt gyengén ráncolt, egyenetlen. legfeljebb rendszertelenül egyenetlen.

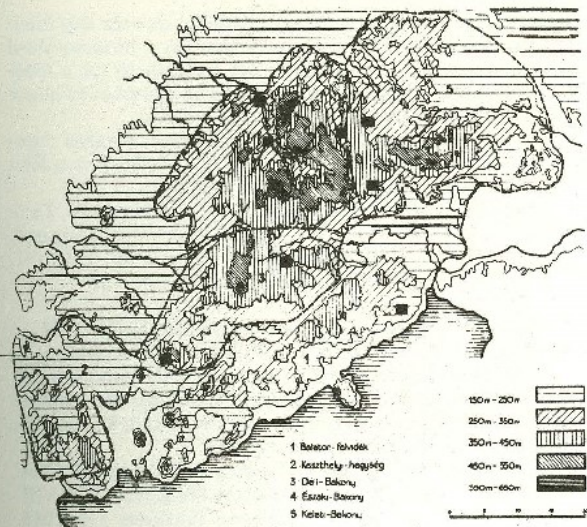
3. Az arc és a halánték sötétbarna, a hím halántékja elmosódottan sárgásbarna. 3. Az arc és a halánték sárga vagy pirosasárga.

Kiegészítő tulajdonságok. – A test 2 mm hosszú. A fej (felülnézetben) harántos, kétszer szélesebb mint hosszú (52 : 27, x100), a szem valamivel szélesebb mint a halánték (15 : 12, x100). A fej sima és fényes. Az arc majdnem négyzetes, csak kissé szélesebb mint magas (30 : 25, x100), a két szem belső széle enyhén terpeszt lefelé. A fejpajzs kétszer szélesebb alul mint magas közepén, megközelítően félkör alakú. A két arci gödröcske közti távolság kétszer nagyobb mint az egyik gödröcske és a szem közti távolság. A pofa oly hosszú mint a rágó tövének a szélessége, a pofa inkább egyenetlen. A rágó töve alul egy erős foggal. A száj nyitott. Az állkapcsi tapogató (oldalnézetben) oly hosszú mint a fej magassága. A halánték erős szegélylélel, a nyakszirten nincs él. A pontszemek egyenlő oldalú háromszög csúcsán ülnek, a mellő pontszemek kerek, a két hátsó pontszem inkább elliptikus. A pontszemek közti távolság egyforma. OOL kétszer oly hosszú mint POL. A csáp majdnem kétszer oly hosszú mint a test, 27 ízü, a csápotoríz tisztán kissé vékonyodik.

A tor (oldalnézetben) 1,2-szer hosszabb mint magas. Az elő-, középtor, hátpajzs és a középtoroldal polirozott. Az előtor oldalának mellső és hátsó barázdája keskeny, finoman bordácskázott. A középháti barázdá gyenge és a középhát lehajló részére szorítkozik. A középháti gödröcske kicsi, kerek, sekély. A hátpajzselőtti barázdá mély, bordácskázott. Az áltorszelvény felső (vagy anteriorális) negyede egy harántlélel, mely nem éri el az áltorszelvény oldalszélét, a harántlél mentén a felület gyengén ráncolt. A hátsó comb ötször hosszabb mint széles. A hátsó lábszár éppen hosszabb mint a lábfej (55 : 50, x100).

A mellső szárny egynegyeddel hosszabb mint a test. A szárnyjegy hatszor hosszabb mint széles, a sugárér a proximális harmadából ered. r1 rövidebb mint a szárnyjegy fele, r2 1,7-szer oly hosszú mint cuqul (37 : 22–21, x100) r3 kétszer oly hosszú mint r2 (75 : 37, x100) és eléri a szárny végét. Cu2 hosszú, két hosszanti ere (r2 és cu2) enyhén konvergál. n. rec. posztfurkális, B majdnem zárt, n. par. a külső közepe alatt ered.

10. térkép. Az *Opus pendulus* Hal. lelőhelyei
Karte 10: Die Fundorte von *Opus pendulus* Hal.

A potroh valamivel hosszabb mint a tor, de rövidebb mint a fej és a tor együttvéve. Az 1. hátlemez kivételével valamennyi hátlemez polirozott. A tojócsőhüvely (oldalnézetben) rövid, oly hosszú mint a hátsó lábfejtőz.

A fej és a tor fekete, a potroh sötétbarna. Az arc barna. A fejpajzs teljesen és a pofa alul sárga. A rágó sárga, csúcsa sötétbarna. A tapogatók halványsárgák. A szárnypikkely sárga. A lábak sárgák, a lábfejek utolsó íze barna, a párnácska és a karmok feketések. Az 1-3. hátlemez (barnás) sárga, az 1. hátlemez feketés foltozással. A haslemezek rendszertelen sárgás foltozással, a farsajka sárga. A szárny áttetsző, a szárnyjegyes és az erek szürkés sárgán pigmentáltak.

♂. Hasonló a nőstényhez. A halánték sötét barna olmosodott sárgás barna foltozással. A csáp 28 ízű.

Gazda ismeretlen.

Lelőhelye: Farkasgyepű. Melico-Fagetumban fűhálózza, 1966. VI. 29, 1 ♀ (holotípus) és 1 ♂ (allotípus), leg. Papp J.

A holotípust és az allotípust a budapesti Természettudományi Múzeumban őrzik, Hym. Typ. No. 2466 (holotípus) és 2467 (allotípus).

Megjegyzés. — A két típuspéldányt Dr. M. FISCHER (Wien) „*Opus* sp., aff. *woerziphagus* Fl.”-nek határozta meg.

Opus (s. str.) *pallipes* WESMAEL, 1835 — Az 1. hátlemez többnyire ráncolt, gyengén ráncolt. A csáp 23-30 ízű (23: 1 ♂, 24: 1 ♀ és 1 ♂, 25: 3 ♂, 26: 1 ♀ és 2 ♂, 27: 3 ♀ és 5 ♂, 28: 3 ♀ és 1 ♂, 29: 2 ♀, 30: 1 ♀). A 2-3. hátlemez gyakran világos színű (sárgásbarna, barna, világosbarna).

Elterjedése: az egész Palearktikumban egyik leggyakoribb *Opus* faj.

Lelőhelyei (9. térkép). Bf: Felsőörs, 1966. V. 30, 1 ♂. Monoszló, Tarorahegy, 1969. VII. 9, 1 ♂. Tihany, Barátlakások, 1958. VI. 2, 1 ♀, leg. Sólmosné. — Kh: Sümeg, Sarvaly, 1968. VI. 4-8, 1 ♀ és 2 ♂. — ÉB: Bakonybél, Gerence-völgy, 1959. VIII. 1, 1 ♂. Bakonybél, Szarvadarok, 1959. VIII. 12, 1 ♀. Bakonybél, Vörös János-séd, 1959. V. 21, 1 ♀. Gyulafirátót, Kispapod, 1967. VIII. 17, 1 ♀. Hárskút, 1966. VI. 8, 1 ♀. Hárskút, Esztergályi völgy, 1966. VI. 7, 1 ♂. Németbánya, vadászház környéke, 1963. VIII. 22-25: 2 ♂, 1964. VI. 11-13: 1 ♀. 1967. V. 29 — VI. 2: 2 ♂. Ugod, Somberek, Hubertlak környéke, 1967. VI. 26-29, 5 ♀ és 7 ♂. Zirc, Arborétum, 1973. VI. 20, 1 ♀. — KB: Acsteszer, Homokházi erdő, 1961. VII. 28, 1 ♂.

Opus (*Lissosema*) *parvungula* THOMSON, 1895 — Az *O.* (*Gastrosema*) *docilis* HAL.-hez rendkívül hasonlít olyannyira, hogy FISCHER (1958d) szinonimizálta a két nevet, 1973-ban azonban feloldotta azt. Az *O. docilis*-nek elég gyakran kerülhetnek elő olyan képviselői, melyek 2. hátlemezének mellső-közepe éppen gyengén ráncolt vagy egyenletlen, emiatt nemcsak a faj hanem az alnemi elkülönítés is bizonytalanná válik. Alább feltüntetek két további bélyeget a fajok megkülönböztetésére:

O. docilis HAL.

O. parvungula THOMS.

1. Az 1. hátlemez csak kissé hosszabb mint hátul széles (30-33 : 25, x100).	1. Az 1. hátlemez hosszabb mint hátul széles (28-30 : 20-19, x100).
2. r2 kétharmadszor hosszabb mint cuqul (24-26 : 16-19, x63).	2. r2 (közel) kétszer hosszabb mint cuqul (26 : 13-14, x63).

Elterjedése: palearktikus elterjedésűnek tűnik, bár a Szovjetunió keleti feléből csak egyetlen helyről közölték. Magyarország faunájára nézve új faj. A Bakonyon kívül előkerült még a Hortobágyon is (Nagyiván, Újszentmargita).

Lelőhelyei. Bf: Felsőörs, 1966. V. 30, 2 ♀. Gyenesdiás, IX. 7, 1 ♀, leg. Gyórfy.

Opus (*Pendopus*) *pendulus* HALIDAY, 1837 — A csáp 18 (2 ♀ és 2 ♂), 19 (4 ♀ és 1 ♂), ill. 20 ízű (1 ♀), a 3. csápiz kétszer hosszabb mint széles (11:4,5, x100). Az 1. hátlemez kissé hosszabb mint hátul széles (17-18:14, x100), töve felé keskenyedik, sima fényes.

Elterjedése: Európa több országából és Észak-Amerika keleti részéből ismerjük, valószínűleg holarktikus faj. Sehol sem találták gyakorinak. Magyarország faunájára nézve új faj. A Bakonyi lelőhelyekkel egyidejűleg az ország több tájáról sikerült kimutatni.

Lelőhelyei (10. térkép). Bf: Felsőörs, 1966. V. 30, 1 ♀. — DB: Sáska, Agártető, 1967. V. 11, 1 ♂. Szentgál, Mecsek-hegy, 1975. V. 22, 1 ♀. — ÉB: Porva, Cuha-völgy, 1957. V. 23, 2 ♀; leg. Móczár L., 1 ♀; leg. Sólmosné. Ugod, Gerence-völgy, 1959. V. 20, 1 ♀. Móczár L. Ugod, Vörös János-séd, 1959. V. 21, 11 ♀, leg. Móczár L. — KB: Csesznek, Gézaháza, 1957. V. 22, 1 ♀; leg. Bajári, 1 ♂; leg. Móczár L. Olaszfalu, Malom-völgy, 1976. V. 20, 1 ♂.

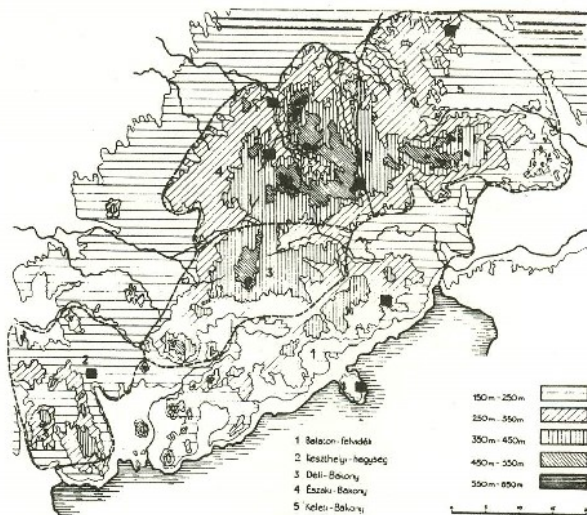
Opus (s. str.) *piceus* THOMSON, 1895 — Rendkívül nehéz elkülöníteni az *O.* (*Pendopus*) *exilis* HAL.-tól, továbbiakat lásd ennél a fajnál.

Elterjedése: majdnem egész Európából és Észak-Amerika néhány részéből kimutatták.

Lelőhelyei. DB: Padragkút, Sárscsikút környéke, Querceto-Penttilletum albae-ban fűhálózza, 1963. V. 16 17, 1 ♂. — ÉB: Németbánya, vadászház környéke, 1967. V. 29-VI. 2, 2 ♀ és 1 ♂. Ugod, Somberek, Hubertlak környéke, 1967. VI. 26-27, 2 ♂. — KB: Olaszfalu, Tobán-hegy, 1968. IV. 25, 1 ♂.

Opus (*Apodesmia*) *polyzonius* WESMAEL, 1835 — Valamennyi hazai *Opus* faj közül kitűnik azzal a tulajdonságaival, hogy szemének belső széle a szájszervek felé konvergál, az arc pedig valamivel magasabb mint alsó szélessége (18 : 16 és felső szélessége 20). A csáp 33 ízű, leírás szerint 24-31 ízű (FISCHER 1973). r2 majdnem másfélszer oly hosszú mint cuqul (25 : 17). A fej és a potroh pirosasárga, a tor és az 1. hátlemez fekete, a fejtető és a halánték a szomszédos fejtájékok felől fokozatosan sötétedik, az előmell pirosasárga, a lábak és a szárnypikkely sárga, a tapogatók halványsárgák. Hossza 2,6 mm.

Elterjedése: bár holarktikus areájú faj, sehol sem gyakori. Hazánkban eddig hat példányát ismertük, amit Budapesten, Csepvaraszon és Újszentmargitán gyűjtöttek.

11. térkép. Az *Opilus pulchriceps* Szépl. lelőhelyei
Karte 11: Die Fundorte von *Opilus pulchriceps* Szépl.

Leelőhelye. EB: Bakonybél, Vörös János-séd, 1965. IX. 1, 1 ♀.

Opilus (Opionathus) propodealis FISCHER, 1958 – Az 1. hátlemez közel 1,4-szer hosszabb mint hátsó szélessége. A csáp 22–24 ízű. A fej pirosasárga, csak a szemmező és a

O. pulcherrimus FI.

1. A 2–3. hátlemez teljesen sima, fényes (alnelmi különbség).
2. A fej (felülnézetben) hátsó része, a halánték erősen összehúzott.
3. A potroh sárga, pirosasárga, csak az utolsó 2–4 szelvény sötét (♀♀).
4. A csáp 25–28 ízű (♀♂).

O. pulchriceps SZÉPL.

1. A 2–3. hátlemez sima, fényes, legfeljebb kivételesen nagyon finoman vagy nagyon gyengén ráncolt-egyenetlen (alnelmi különbség).
2. A fej hátsó része, a halánték nem oly erősen összehúzott.
3. A potroh fekete vagy sötét színű, többnyire csak a 2., ritkán a 2–3. hátlemez sárga, pirosasárga (♀♀).
4. A csáp 23–28 ízű (♀♂).

O. variegatus SZÉPL.

1. A 2–3. hátlemez változó kiterjedésben és mértékben ráncolt, lehet inkább csak egyenetlen is, de sohasem teljesen sima (alnelmi különbség).
2. Mint az *O. pulchriceps*.
3. Mint az *O. pulchriceps* (♀♀).
4. A csáp 25–34 ízű (♀♂).

A csápízek száma tulajdonképp nem lényeges különbség, legfeljebb csak megerősítheti az éppen vizsgált példány faji hovatartozását. Véleményem szerint e három fajnak tartott alak tulajdonképp egy faj különböző megjelenési formái, amely felfogást az újabb rendszertani és még inkább az etológiai-bionómiai vizsgálatoknak kell majd megerősíteni.

Elterjedése: Magyarország, Ausztria, Németország, az utóbbi két országban csak egy-egy lelőhelyen találták.

Leelőhelyei. (11. térkép). Bf: Felsőörs, 1966. V. 30, 1 ♀ és 1 ♂. Tihany, Barátlakások, 1958. VI. 2, 1 ♂, leg. Sóllymosné. – Kh: Uzsa, Querceto-Potentilletum albae-ban fűhálózza, 1963. VI. 4, 1 ♀. – ÉB: Bakonyszűcs, Gerence völgy, 1959. V. 20, 1 ♀, leg. Móczár L. Gyulafirátót, Kispapod, 1967. VIII. 17, 1 ♀. Ugod. Vörös János-séd, 1965. IX. 1, 1 ♀. – KB: Bakonyzombathely, Feketevízpuszta, 1969. VII. 11, 2 ♀ és 1 ♂.

Opilus (Gastrosema) pumilio WESMAEL, 1835 – A csáp 25, ill. 27 ízű. r2 1,6–1,8-szor hosszabb mint cuqul. A középtoroldali barázda finoman bordácskázott.

tarkó fekete. Az áltorszelvény a harántél mentén elég kiterjedten ráncolt. A középháti gödröcske és a középtoroldali barázda bordácskázottsága lehet alig érzékelhető (pl. a felsőörsi 1 ♀). Ebben az esetben könnyen az *Allophlebus* alnelm képviselőjének határozható (FISCHER 1975).

Elterjedése: Nyugat- és Közép-Európából, továbbá Jugoszláviából közölték. Faunaterületünkön Sződön és az erdélyi Ósebeshelyen (= Sibiselul Vechi) gyűjtötték.

Leelőhelyei. Bf: Felsőörs, 1966. V. 30, 1 ♀ Monoszló, Tarórahagy, 1969. VII. 9, 1 ♀. – ÉB: Gyulafirátót, Kispapod, 1967. VIII. 17, 1 ♀. Nyirád, Felsőnyirádi erdő, 1965. VI. 23–25, 1 ♀. Ugod, Durrogóttető, 1961. VI. 15, 1 ♂.

Opilus (Allophlebus) pulcherrimus FISCHER, 1958 – Rendszertani helyzetéről lásd az *O. pulchriceps*-nél írtakat.

Elterjedése: Közép-Európa (Németország, Ausztria, Magyarország faunájára nézve új faj), hazánkban vált ismertté legtöbb lelőhelye, a Bakonyon kívül előkerült Budapesten, Szigetszentmiklóson és Újszentmargitán.

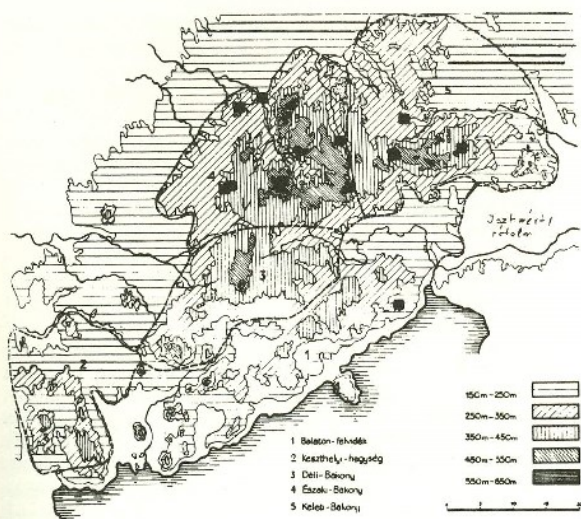
Leelőhelyei. Kh: Vállus, Búdöskút, Fekete-hegyek, 1964. V. 25, 1 ♀. – KB: Olaszfalu, Alsópere környéke, 1964. VIII. 26–28: Quercetum petraeae-cerrisen fűhálózza 1 ♀, 1966. VIII. 11–14: 1 ♂.

Opilus (Allophlebus) pulchriceps SZÉPLIGETI, 1898 – Három faj, éspedig az *O. (A.) pulcherrimus* FI., az *O. (A.) pulchriceps* SZÉPL. és az *O. (Phaedrotoma) variegatus* SZÉPL. rendkívül hasonlít egymásra. Az *O. pulchriceps*-et és az *O. variegatus*-t Magyarországról, az *O. pulcherrimus*-t pedig Németországból írták le. Nemcsak a bakonyi, hanem (a budapesti Természettudományi Múzeumban őrzött) valamennyi kárpát-medencei példány vizsgálata alapján a kevés faji különbséget táblázatszerűen foglalom össze:

Elterjedése: ritka faj, eddig csak Belgiumban, Ausztriában, Bulgáriában és legújabbban Koreában gyűjtötték kevés helyen. Magyarország faunájára nézve új faj. A bakonyi két lelőhelyen kívül előkerült még Diósjenőről is.

Leelőhelyei. Bf: Tihany, Akasztódomb, 1958. VI. 5, 1 ♀, leg. Sóllymosné. – KB: Olaszfalu, Alsópere környéke, 1966. VII. 11–14, 1 ♀.

Opilus (Cryptonastes) radialis FISCHER, 1957 – Az 1. hátlemez 1,7-szer hosszabb mint hátul széles, alig szélesedik hátrafelé. A csáp 25 ízű. A mellő szárnyon d ér csak kissé hosszabb mint n. rec. – az eredeti és az újraírás szerint (FISCHER 1957b, 1973) azonban d másfélszer oly hosszú mint n. rec. A két ér méretarányának eltérését két ok miatt érdemes feljegyezni: 1. Az *O. curvatus* FI. és az *O. radialis* FI. közt egyik lényeges faji különbség a nevezett két ér hosszaránya (FISCHER 1973), míg d ér a *curvatus*-on csak kissé, addig a *radialis*-on d ér másfélszer hosszabb mint n. rec. 2. A hárskúti nőtényt és himet FISCHER *O. curvatus*-nak, a gyulafirátóti nőtényt és az ugodi himet ugyancsak *O. radialis*-

12. térkép. Az *Opilus rotundiventris* Thoms. lelőhelyei
Karte 12: Die Fundorte von *Opilus rotundiventris* Thoms.

nak határozta 1977-ben. Mind az *O. curvatus*-t mind az *O. radialis*-t FISCHER írta le, tehát autentikusnak lehet tekinteni határozását. Ennek ellenére magam valamennyi szóban forgó példányt *O. radialis*-nak tartom éppen a leírás alapján. Megerősíti álláspontomat az, hogy a példányok megegyeznek egymással és a budapesti Természettudományi Múzeumban őrzött *curvatus* ♀ paratípustól jól elkülöníthetők. Egyetlen ellentmondásra kellett felfigyelnem, éspedig arra, hogy a *curvatus* átlagos testhossza (1,9–2,2 mm) nagyobb mint a *radialis*-é (1,8 mm) – FISCHER szerint (1. c.), ezzel szemben a *curvatus* ♀ paratípusa 1,7 mm, valamennyi (tehát FISCHER által is határozott) *radialis* ♀ példány pedig 1,8–2,2 mm hosszú. – Mindezekből a tényszerű adatokból csak azt a következtetést kívánom levonni, hogy az *O. curvatus* és *O. radialis* nagyon hasonlít egymáshoz, szükséges a típusok revízió-szerű vizsgálata a faji különbségek tisztázása végett.

Elterjedése: néhány lelőhelyét közölték Finnországból, Ausztriából és Magyarországról (Fonyód).

Lelelőhelyei. ÉB: Gyulafirátót, Kispapod, 1967. VIII. 17, 1 ♀. Hárskút, Esztergáli völgy, 1966. VI. 7, 1 ♀ és 1 ♂ Somberek, Hubertlak környéke, 1967. VI. 26–29, 1 ♂. – KB: Olaszfalu, Alsópere, Quercetum-petraeae-cerris-ben fűhálózza, 1964. VIII. 26–28, 1 ♂.

Opilus (Utetes) rotundiventris THOMSON, 1895 – A fej (félülnézetben) a szem mögött közvetlenül kezdődően összehúzott, (oldalnézetben) a szem 1,4–1,6-szor szélesebb mint a halánték (13 : 8–9, x63). A csáp 30–33 ízű. Az 1. hátlemez általában a légzőnyílásig szélesedik, majd közel párhuzamos oldalú, csak kivételesen szélesedik egyenletesen a tövétől a végéig, egyetlen ♂ felsőrsi példányon a légzőnyílás dudor-szerű. r2 átlagosan másfélszer hosszabb mint cuql (27–29 : 20–21, x63).

Elterjedése: jelenlegi ismereteink szerint arcája diszjunkt: Észak-, Nyugat- és Közép-Európa Lengyelorszáig és Romániáig – Japán. Hazánkban elsősorban hegy- és dombvidékeinken gyűjtötték, gyakori faj.

Lelelőhelyei (12. térkép). Bf: Felsőörs, 1966. V. 30, 10 ♂. – ÉB: Bakonybél, Augusztin tanya, Atropetum belladonnae-ban fűhálózza, 1960. VII. 28, 1 ♀. Gyulafirátót, Kispapod, 1967. VIII. 17, 1 ♀. Németbánya, vadászház környéke: 1967. V. 29–VI. 2, 1 ♀, Jágervölgy: 1973. VII. 17, 1 ♀. Ugod, Durrogóstató, 1967. VI. 27, 1 ♀. Ugod, Huszárokélopuzta, 1959. V. 19, 1 ♂. Zirc, Arborétum, 1973. VI. 20, 1 ♀. – KB:

Csetény, 1961. VII. 4, 1 ♀. Isztimér, száraz gyepen fűhálózza, 1960. VI. 3, 1 ♀. Olaszfalu, Alsópere, Quercetum-petraeae-cerrisben fűhálózza, 1964. VIII. 26–28, 1 ♀. Olaszfalu, Alsópere környéke, 1966. VIII. 11–14, 3 ♂.

Opilus (Gastrosema) rudiformis FISCHER, 1958 – FISCHER (1973) a *Tolbia* alnembe sorolta ezt a fajt, én azonban áthelyeztem (PAPP 1979) a *Gastrosema* alnembe, mivel a faj teljesen sima és fényes, legfeljebb kivételesen és rendkívül finoman-gyengén recézett a nyakszirt. A bakonyi példányt FISCHER determinálta, tehát autentikusnak tekinthető, hogy mit ért *O. rudiformis*, ill. *Tolbia* alnem alatt.

Elterjedése: számos európai országból jelezték előfordulását. (Magyarországon két lelőhelyét ismerjük.)

Lelelőhelye. KB: Fehérvárcsurgó, 1923. VII. 22, 1 ♂, leg. Biró.

Opilus (Xynobius) rudis WESMAEL, 1835 – A csáp 25 ízű. Az 1. hátlemez csak kissé hosszabb mint hátul széles (24 : 20, x100). A fejlető, a középhát és a középtoroldal recés, a hátpajzs gyengén recés.

Elterjedése: valószínűleg holarktikus faj, bár a keleti Palearktikumból még nem mutatták ki. Magyarországon elég gyakori faj, elsősorban a Matricumból ismerjük.

Lelelőhelye. ÉB: Gyulafirátót, Kispapod, 1967. VIII. 17, 1 ♀.

Opilus (Apodesmia) ruftipes WESMAEL, 1835 – Az áltorszelvény rücskösen ráncolt. A csáp 38 ízű. A szárnyjegy barna, feketés barna, külső harmada halványan áttetsző. A hímek 2. hátlemeze változóan lehet majdnem teljesen fekete, rozsdabarna, egészen pirosassárga.

Elterjedése: Európa számos országából kimutatták, de hazánkban még nem. Magyarországi faunájára nézve új faj.

Lelelőhelyei. Kh: Sümeg, Sarvaly, 1968. VI. 4–8. 1 ♂ – ÉB: Bakonybél, Szömörkés, 1958. V. 15, 1 ♂. Hárskút, Esztergáli völgy, 1966. VI. 7, 1 ♀. Ugod, Somberek, Hubertlak környéke, 1967. VI. 26–29, 1 ♂.

Opilus (Allotypus) saevus HALIDAY, 1837 – A csáp 31 (1 ♀), ill. 32 ízű (1 ♀ és 2 ♂). A halánték (oldalnézetben) fele vagy közel fele oly széles mint az összetett szem. A n. rec. mindig intersticiális, r3 külső fele ívelt. Az 1. hátlemez majdnem 1,6-szor hosszabb mint hátsó szélessége, (22 : 14), a légzőnyílás mögött párhuzamos oldalú, előtte enyhén befűzőtt úgy, hogy töve ugyanolyan széles mint a vége.

Elterjedése: szórványosan került elő Skóciában, Angliában, Dániában és Ausztriában, legújabbban mutatták ki Koreából. Hazánk faunájára nézve új faj.

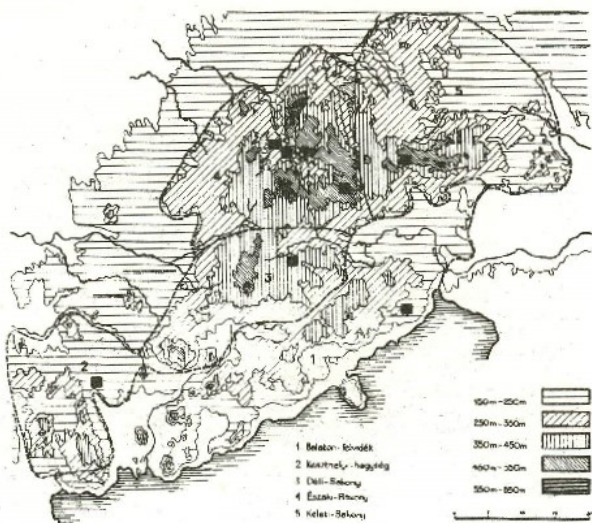
Lelelőhelyei. ÉB: Hárskút, Esztergáli-völgy, 1966. VI. 7, 1 ♀ és 1 ♂. Ugod, Gerence-völgy, 1959. V. 20, 1 ♂, leg. Móczár L. – KB: Csetény, 1961. VII. 4, 1 ♀.

Opilus (Nosopoea) seebensteinensis FISCHER, 1959, ♂ novus – A fajt FISCHER (1959a) egyetlen nőtény alapján írta le az ausztriai Seebensteineről, a holotípust M. Fischer szívességéből összehasonlíthattam a hazai két példánnyal. A *Nosopoea* FÖRST. alnemen belül nagyon jellemzi a fajt az, hogy a nőtény potrohának mellső fele rótszínű. Az előkerült bakonyi egyetlen hímen a potroh mellső fele nem rőt hanem sárga színű. A csáp 28 ízű. Az 1. hátlemez 1,4-szer hosszabb mint hátul széles (20 : 14, x100).

Elterjedése: Németország, Ausztria, Olaszország, Magyarország faunájára nézve új faj (Bakonybélén kívül előkerült még Vácon is).

Lelelőhelye. ÉB: Bakonybél, Vörös János-séd, 1965. IX. 1, 1 ♂.

Opilus (Misophthora) similis SZÉPLIGETI, 1898 – A csáp 22–26 ízű. A rágó töve duzzadtan széles. A test fekete, a potroh 2–3. szelvénye sárgás barna. Nagyon hasonlít az *O. basirufus* FI.-hez. Hossza 1,5–1,8 mm.

13. térkép. Az *Opilus similis* Szépl. lelőhelyei
Karte 13: Die Fundorte von *Opilus similis* Szépl.

Elterjedése: európai faj, legkeletebbi lelőhelyei Leningrád és a törökországi Beykoz. Hazánkban Budapesten, Pápan és Fonyódon gyűjtötték.

Lelőhelyei (13. térkép). Bf: Felsőörs, 1966. V. 30, 1 ♀. — Kh: Uza, Querceto-Potentillato albaeában fűhálózza, 1963. VI. 4, 1 ♂. — DB: Szentgál, Mecsek-hegy, 1975. V. 22, 1 ♀. — ÉB: Bakonyból, turistaház 1968. VIII. 13. 1 ♂, leg. Zombori. Bakonyból, Vörös János-séd, 1965. IX. 1, 1 ♀. Hárskút, Esztergály-völgy, 1966. VI. 7, 2 ♀. — KB: Olaszfalu, Alsóperc, Quercetum petraeae-cerrisben fűhálózza, 1964. VIII. 26–29, 1 ♂.

Opilus (Allophlebus) singularis WESMAEL, 1835 — A fajra jellemző, hogy r2 és cuqul hosszának az aránya változó, de r2 mindig legalább kétszer hosszabb mint cuqul. A bakonyi példányok többségén r2 valamivel több mint kétszer hosszabb mint cuqul. A tojócsőhüvely (oldalnézetben) oly hosszú mint a 3. lábfej első íze. A csáp (25–) 26–32 ízű. Az áltorszelvény gyengén ráncolt, oldala felé ez a véset egyenetlenségbe válthat át. A test feketésbarna, barna, a lábak halványsárgák.

Elterjedése: eddig Európa északi feléből, Bulgáriából és Mongóliából közölték. Hazánkban kevés helyen gyűjtötték. A kárpát-medencei lelőhelyei alapján montán faj.

Lelőhelyei. ÉB: Bakonyból, 1960. VI. 28, 1 ♂. Farkasgyepű, Melico-Fagctumban fűhálózza, 1966. VI. 29, 1 ♀. Gyulafirátót, Kispapod, 1967. VIII. 17, 1 ♀. Hárskút, Esztergályi völgy, 1966. VI. 7, 2 ♀ és 1 ♂. Németbánya, vadászház környéke, 1967. V. 29–VI. 2, 1 ♂. — KB: Isztimér, Barok-völgy, 1965. VII. 13, 2 ♀.

Opilus (Opiothorax) spretus HALIDAY, 1837 — r2 1,8-szor hosszabb mint cuqul, emiatt Cu2 is viszonylag hosszú. A csáp 34 ízű. Az 1. hátlemeztől másfélszer hosszabb mint hátul széles, majdnem egyenletesen szélesedik hátrafelé. A 2–3. hátlemez élénk barnásárga, a lábak szalmasárgák.

Elterjedése: Európa számos országából közölték.

Lelőhelye. ÉB: Zirc, Arborétum, 1973. VI. 20, 1 ♂.

Opilus (Allophlebus) staryi FISCHER, 1958 — A bakonyi egyetlen hímét — M. FISCHER (Wien) szívességéből — összehasonlíthattam a holotípussal. A csáp 34 ízű, A test fekete, a potroh az 1. hátlemez kivételével barnásfekete.

Elterjedése: angliai és csehszlovákiai lelőhelyét közölték. A közelmúltban mutattam ki Magyarországról (Egyek: Óhat).

Lelőhelye. ÉB: Csehbánya, Középső Hajag, 1975. V. 21, 1 ♂.

Opilus (Aulonotus) tenuicornis THOMSON, 1895 — THOMSON egyetlen nőtény alapján írta le Franciaországból. Majd STELFOX (1948) közölte Írországi előfordulását. Az 1977. évi balatoni szúnyogprogram gyűjtései során fűhálózták Tihanyban, amely adat egyben azt jelenti, hogy a faj Magyarország faunájára nézve új és ez az ismert harmadik lelőhelye. — A test 2,5 (♀), ill. 2,3 mm (♂) hosszú. Az áltorszelvény mellső felén egy, középen kissé megtört harántél van, egyébként felülete inkább egyenetlen kevés ráncsal, fényes. A csáp 32 (♀), ill. 31 (♂) ízű. A fej a szem mögött (felülnézetben) erősen összehúzott. Az 1. hátlemez alig egyharmadszor (♀, 38 : 29, x100), ill. másfélszer (♂, 32 : 20, x100) hosszabb mint hátul széles. A 2. hátlemez hosszantian ráncolt, ami a hátlemez oldalszéle felé fokozatosan gyengül és majdnem kisimul. A tojócsőhüvely (oldalnézetben) rövidebb mint az 1. hátlemez. A test feketésbarna, a fej sárga, csak a pontszemek mezője és a tarkó feketésbarna. A szájszervek (rágó, állkapocs, tapogatók), a szárnypikkely és a lábak sárgás-fehérek. A 2–3. hátlemez hátsó széle (♀), ill. a 4–8. hátlemez teljesen (♀) sárga, mindkét ivar valamennyi haslemeze sárga.

Elterjedése: Franciaország, Írország, Magyarország.

Lelőhelye. Bf: Tihany, 1977. VII. 8, 1 ♀ és 1 ♂, leg. Ádám.

Opilus (Misophthora) tirolensis FISCHER, 1958 — A 3. comb 3,4–3,5-ször hosszabb mint széles. A csáp 24–26 ízű. Az áltorszelvény oldala majdnem összefolyóan és finoman pontozott, emiatt emlékeztet a *Nosopoea* FÖRST. alnem fajaira. A fej alsó része (pofa, fejpajzs, szájdédó, rágó, tapogató) és valamennyi láb élénk sárga. Az egyik gyulafirátóti és a bakonypölöskei nőtény 1. hátlemeze nem ráncolt, hanem hosszantian egyenetlen és fekete helyett barna színű, elütve a faj leírásától (FISCHER 1973). Egyébként nagyon emlékeztet az *O. connivens* THOMS. fajra (lásd ott).

Elterjedése: néhány európai országból közölték kevés lelőhelyét (Dánia, Németország, Olaszország, Ausztria, Magyarország, Leningrád). Hazánk faunájára nézve új faj.

Lelőhelye. Bf: Felsőörs, 1966. V. 30, 1 ♀. — ÉB: Bakonypölöske, Kupi erdő, 1961. VII. 10, 1 ♀. Gyulafirátót, Kispapod, 1967. VIII. 17, 2 ♀. Hárskút, Esztergály-völgy, 1966. VI. 7, 1 ♀.

Opilus (Utetes) trisulcus THOMSON, 1895 — A fej (felülnézetben) valamivel több mint kétszer oly széles a hosszánál (37–32 : 17–15, x 100), a halánték alig keskenyedik. A pontszemek aprók, a köztük levő távolság (majdnem) akkora mint egy-egy pontszem átmérőjének kétszerese. A csáp 32–37 ízű (♂). r2 másfélszer hosszabb mint cuqul. Az 1. hátlemez négyzetes, oly hosszú vagy csak kissé hosszabb mint hátsó szélessége, oldala a légzőnyílástól kezdve majdnem párhuzamos. A lábak rótt alapszínűek, valamennyi csipő és tompor, a 2. comb töve és a 3. comb proximális háromnegyede fekete, a 2. tompor és a comb ízesülése (a 2–3. lábon) élénk rótt. Leírás szerint (FISCHER 1973) a lábak a csipőktől kezdve sárgák. Hossza 3,2 (1 példány) — 3,8 mm (3 példány).

Elterjedése: Észak-, Nyugat- és Közép-Európa néhány országából került elő. A Kárpát-medencében eddig Újszentmargitáról, Kunmadarásról, Csevharasztról, Pilismarótról és Tihanyból ismertük.

Lelőhelye. Kh: Vállus, Büdöskút, Fekete-hegyek, 1964. V. 26, 4 ♂.

Opilus (Opiothorax) turcicus FISCHER, 1960 — r2 másfélszer hosszabb mint cuqul, az olaszfalui egyetlen nőtényen r2 éppen nem kétszer hosszabb cuqul-nél (34 : 18 x 100). A lábak kiterjedten sötét színűek, a 2–3. csipő és az 1. tompor fekete. A csáp 28 (1 ♀) 23 (1 ♀), ill. kivételesen 19 ízű (1 ♀).

Elterjedése: Törökországból írták le, később szórványos lelőhelyeit közölték Franciaországból, Németországból, Algé-

riából és Mongóliából. Magyarországon a Hortobágyról sikerült először kimutatni (PAPP 1979a).

Lelőhelyei. Bf: Balatoncsicsó, 1969. V. 6–9, 1 ♀, leg. Móczár L. Felsőörs, 1973. V. 6, 1 ♀. – ÉB: Olaszfalu, Malomvölgy, 1975. IV. 23, 1 ♀.

Opus (Phaedrotoma) variegatus SZÉPLIGETI, 1896 – Rendszertanáról lásd az *O. pulchriceps*-nél írtakat.

Elterjedése: egész Európa, előkerült Törökországban és Mongóliában is.

Lelőhelyei. Bf: Tihany, 1929. VIII. 2, 1 ♀, leg. Zilahi-Sebess. – Kh: Vállus, Csetény, 1969. V. 23, 1 ♂. – ÉB: Hárskút, Esztergályi-völgy, 1966. VI. 7, 1 ♀. – KB: Olaszfalu, Alsópere, Quercetum petraeae-cerris-ben fűhálózza, 1964. VIII. 26–28, 1 ♀.

Opus (Opiothorax) turcicus FISCHER, 1960 – r2 másfél-sok szerint (FISCHER 1964, 1973) az 1. hátlemeze oly hosszú mint hátul széles, a számszerű méretarányok és az ábra szerint (1. c.) azonban az 1. hátlemeze hosszának és hátsó szélességének az aránya 8 : 7, azaz valamivel hosszabb mint széles. A legújabbban előkerült két hazai példány 1. hátlemeze ugyanolyan hosszú mint hátul széles és a hátlemeze oldala hátrafelé erősen terpeszt, viszonyítva a hozzá legközelebb álló *O. variegatus*-hoz. A csáp 25–26 ízű. A 2–3. hátlemeze gyengén recés. Cu2 nem oly kifejezetten párhuzamos oldalú miképp ezt a leírás alapján (1. c.) gondolni lehet. A hátlemeze méretein kívül másik jó faji különbségnek látszik a pontszemek mérete, *O. vexator*: a pontszemek viszonylag nagyok, a mellső és az egyik hátsó pontszem közti távolság akkora mint a hátsó (elliptikus) pontszem legnagyobb átmérője, *O. variegatus*: a pontszemek viszonylag aprók, az előbbi távolság legalább kissé nagyobb mint a hátsó (elliptikus) pontszem legnagyobb átmérője.

Elterjedése: eddig kizárólag a holotípus alapján ismertük, amit Aachenben (Németország) gyűjtöttek. Magyarország faunájára nézve új faj, a Bakonyon kívül megfoták még a pilisi Csobánkán (Oszoly) is.

Lelőhelye. ÉB: Ugod, Vörös János-séd, 1970. VIII. 18, 1 ♀.

Opini nemzetség: *Pokomandyna* öregnem

Pokomandya curticornis FISCHER, 1959 – A magyar *Opinae* fauna egyik legérdekesebb tagja. A fajt a hím holotípus és a nőstény allotípus alapján írta le FISCHER Törökországból („Angora” = Ankara), ill. Magyarországról (Sziget-szentmiklós). Azóta egyetlen csehszlovákiai lelőhelyen találták meg. Régi gyűjtések anyagából, de a legújabb határozások nyomán váltak ismertté további hazai előfordulásai (Budapest: Sashegy, Budakeszi, Vác, Vácduka, Csákvár). Jelenleg Magyarországról ismerjük legtöbb lelőhelyét és ebből következően legtöbb előkerült példányát (5 ♀ és 2 ♂).

Lelőhelye. KB: Fehérvárcsurgó, Várhegy, 1923. VII. 24, 1 ♂, leg. Biró.

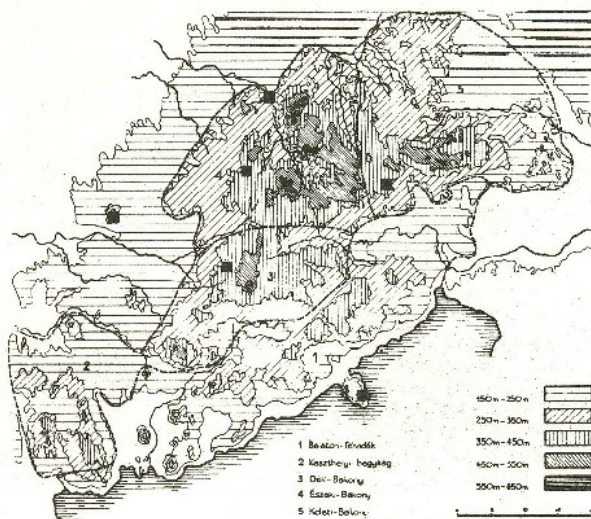
Opini nemzetség: *Biosterina* öregnem

Biosteres (Chilotrichia) bicolor (WESMAEL, 1835) – A test 3 mm hosszú. A csáp 35 ízű. A fej és a tor (középhát, hátpajzs, középtoroldal) sűrűn és eléggé egyenletesen szőrös (emlékeztetve az *O. maculipes*-re). N. rec. egyértelműen posztfurkális.

Elterjedése: Európa számos országából közölték, mégsem mondható gyakorinak. Magyarország faunájára nézve új faj.

Lelőhelye. ÉB: Ugod, Somberek-séd, Hubertlak környéke, 1967. VI. 26–29, 1 ♀.

Biosteres (Chilotrichia) blandus (HALIDAY, 1837) – A csáp 39–43 ízű (FISCHER 1973 szerint 34–38 ízű). A hím feje teljesen (1 ♂: Somlóvásárhely), ill. csak az arca (1 ♂: Iharkút) pirossárga.

14. térkép. A *Biosteres blandus* (Hal.) lelőhelyei
Karte 14. Die Fundorte von *Biosteres blandus* (Hal.)

Elterjedése: palearktikus elterjedésű faj, bár a Palearktikum keleti feléből csak mongóliai előfordulásáról tudunk.

Lelőhelyei (14. térkép): Bf: Somlóvásárhely, Somló, 1963. V. 6–7, 1 ♀ és 1 ♂. Tihany, 1934. IV. 26, 1 ♀, leg. Mihályi. – 2. Padragkút, Sárcsikút környéke, Quercetum-Potentilletum albae-ban fűhálózza, 1963. V. 14–17, 1 ♀. – ÉB: Iharkút, 1969. V. 27–28, 1 ♂. Ugod, Huszárokölöpuszta, Gerencevölgy, 1959. V. 20, 1 ♀, leg. Móczár L. – KB: Olaszfalu, Malomvölgy, 1975. V. 20, 2 ♀.

Biosteres (Chilotrichia) brevipalpis (THOMSON, 1895) – A hím ivart rendkívül nehéz elkülöníteni a *B. (Ch.) haemorrhoeus* (HAL.) hímjeitől. Az alábbi, táblázatszerűen összeállított bélyegek alapján általában meg lehet különböztetni a két faj hímjeit, de rögtön hozzá kell tennem, hogy előkerülhetnek olyan példányok, amelyekben a bélyegek „keresztvezhetik” egymást (e példányokat legfeljebb „megérezéssel”, az összes szóba jöhető bélyegek együttes mérlegelésével lehet meghatározni).

B. brevipalpis (THOMS.)

B. haemorrhoeus (HAL.)

1. Az 1. hátlemeze oldala a tövétől a légzőnyílásig erősen terpeszt, a légzőnyílás után (közel) párhuzamos oldalú.

1. Az 1. hátlemeze oldala a tövétől a légzőnyílásig ugyancsak erősen terpeszt, a légzőnyílás után is terpeszt az oldala, de korántsem oly kifejezetten.

2. n. rec. intersticiális vagy éppen posztfurkális.

2. n. rec. többé-kevésbé antefurkális (legfeljebb kivételesen intersticiális).

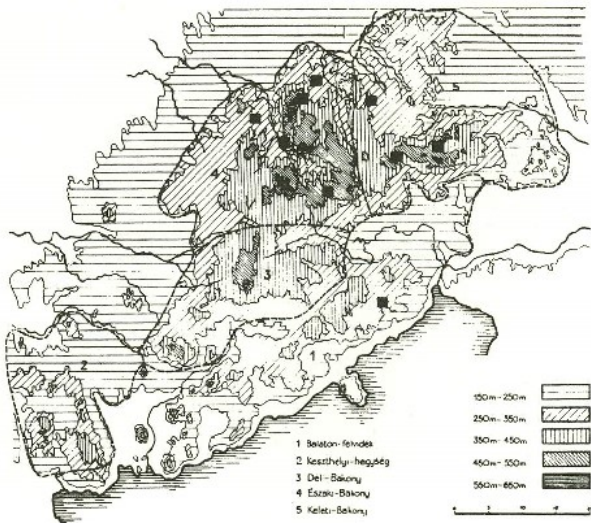
3. A potroh világos színe (sárga, barna) foltszerűen a 2–3. vagy csak a 2. ill. 3. hátlemezeire korlátozódik.

3. A potroh világos színe legalább a 2–3. hátlemeze kétharmad-háromnegyed felületére kiterjed.

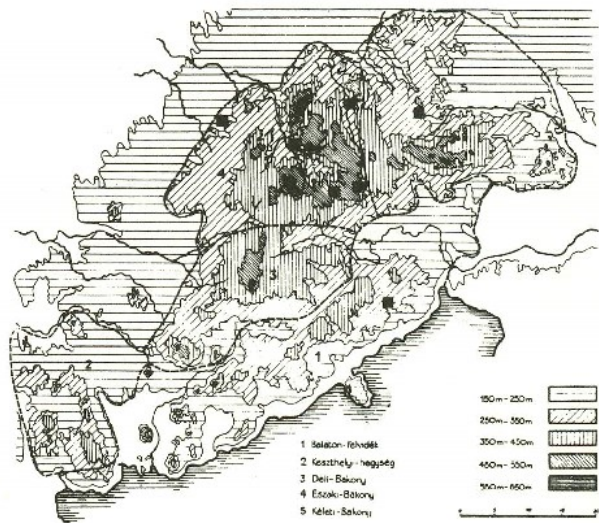
Elterjedése: Észak- és Közép-Európában gyakori. A Kárpát-medencében számos helyen gyűjtötték, de csak a hím ivart.

Lelőhelye. KB: Olaszfalu, Alsópere környéke, 1966. VII. 11–14, 1 ♂.

Biosteres (s. str.) *brevisulcus* (THOMSON, 1895) – A pot-

15. térkép. A *Biosteres haemorrhoeus* (Hal.) lelőhelyei
Karte 15: Die Fundorte von *Biosteres haemorrhoeus* (Hal.)

16. térkép. A *Biosteres rusticus* (Hal.) lelőhelyei
Karte 16: Die Fundorte von *Biosteres rusticus* (Hal.)

roh feketésbarna több-kevésbé kiterjedt fekete foltokkal. A csáp 31 ízű. (1 ♂). A rágó tövében apró fog látható.

Elterjedése: kevés svédországi, finnországi, ausztriai és jugoszláviai lelőhelyét ismerjük. Ritka, valószínűleg montán faj. Magyarország faunájára nézve új faj.

Lelőhelyei. ÉB: Bakonyszentlászló, Cuha-völgy, 1957. VI. 27, 1 ♀. – KB: Várpalota, Várvölgy, Querceto-Carpinetum-ban fűhálózza, 1968. VI. 27, 1 ♀.

Biosteres (s. str.) *carbonarius* (NEES, 1834) – A csáp 41 ízű. A hátpajzsnak csak hátsó, lehajló része ráncolt. Az áltorszelvény eléggé egyenletesen (és nem durván) ráncolt. N. rec. éppen posztfurkális, cuqul valamivel hosszabb mint r2.

Elterjedése: az egész Holarktikumból kimutatták. Hazánk leggyakoribb *Biosteres* faja.

Lelőhelyei. ÉB: Bakonyszentlászló, Vinyesándormajor, 1960. V. 17, 1 ♀. Németbánya, Jágervölgy, 1973. VII. 17, 1 ♀. Ugod, Somberek, Hubertlak környéke, 1967. VI. 26–29, 3 ♀. – KB: Gyulafirátót, Kispapod, 1967. VIII. 17, 1 ♀.

Biosteres (*Chilotrichia*) *haemorrhoeus* (HALIDAY, 1837) – A hím ivar könnyen határozható *B. brevipalpis*-nak, továbbiakat lásd ennél a fajnál.

Elterjedése: az egész Holarktikumban elterjedt és gyakori faj.

Lelőhelyei (15. térkép). Bf: Felsőörs, 1966. V. 30, 3 ♀. – ÉB: Bakonybél, turistaház, 1968. VIII. 13, 1 ♀, leg. Zombori. Bakonyszentlászló, Vinyesándormajor, 1960. V. 17, 1 ♀. Fenyőfő, Kísszépalma környéke, 1965. V. 25–31, 1 ♀. Hárskút, Esztergályi-völgy, 1966. VI. 7, 1 ♀. Ugod, Somberek, Hubertlak környéke, 1967. VI. 26–29, 1 ♂. – KB: Csesznek, Mogyoróskert, 1957. V. 22, 1 ♂, leg. Bajári. Olaszfalu, Alsópere környéke, 1966. VII. 11–14, 1 ♂. Tés, 1963. V. 13–16, 1 ♂, leg. Erdős J. – Kisalföld: Pápa, (18)99 X., 1 ♀.

Biosteres (s. str.) *impressus* (WESMAEL, 1835) – ACHTERBERG (1975) a *B. impressus* nevet a *B. carbonarius* szinonimájának tartja. Nagyon valószínű, hogy igaza van, további nevelési eredmények várhatóan meg fogják erősíteni felfogását. Véleményem szerint szinonimizálás esetén az *impressus* egy alakkört képvisel a hím ivarhoz kötötten a *carbonarius* fajon belül.

Elterjedése: szórványos lelőhelyeiről tudunk Észak-, Nyugat- és Közép-Európában. Magyarország faunájára nézve új faj.

Lelőhelyei. Kh: Vállus, Büdöskút, Fekete-hegyek, 1964. V. 26, 1 ♂. – ÉB: Csehbánya, Középső Hajag, 1975. V. 21, 1 ♂. Fenyőfő, Kísszépalma környéke, 1965. V. 25–31, 1 ♂. Németbánya, vadászház környéke, 1967. V. 29–VI. 2, 2 ♂. Ugod, Somberek, Hubertlak környéke, 1967. VI. 26–29, 2 ♂.

Biosteres (*Chilotrichia*) *punctiscuta* (THOMSON, 1895) – Nagyon könnyen határozható *B. rusticus*-nak, a két faj bakoynyi példányainak vizsgálata alapján az alábbi megkülönböztető tulajdonságokat tudtam megállapítani:

B. punctiscuta (THOMS.)

B. rusticus (HAL.)

1. A csáp 33–36 ízű, a csápostor 1. íze majdnem háromszor hosszabb mint széles (14 : 5, x100).

2. A hátpajzs pontozott, hátsó harmada ráncolt.

3. A tojócsőhüvely (oldalnézetben) oly hosszú mint a hátsó lábfej 1–4. íze.

4. r1 rövidebb mint a szárnyjegy szélessége.

5. A combok viszonylag vastagok, a 3. comb négyszer hosszabb mint széles.

1. A csáp 35–40 (♀), ill. 43 (♂), a csápostor 1. íze bőven háromszor hosszabb mint széles (16 : 5, x100).

2. A hátpajzs sima, hátsó harmada-negyede ráncolt.

3. A tojócsőhüvely (oldalnézetben) legfeljebb oly hosszú mint az 1. lábfej.

4. r1 valamivel hosszabb mint a szárnyjegy szélessége.

5. A combok viszonylag vékonyak, a 3. comb ötször hosszabb mint széles.

Elterjedése: összesen öt lelőhelyéről tudunk Dániából és Franciaországból. Magyarország faunájára nézve új faj.

Lelőhelye. ÉB: Herend, Középső Hajag, 1967. IV. 28, 1 ♀ és 1 ♂.

Biosteres (*Chilotrichia*) *rusticus* (HALIDAY, 1837) – r2 és cuqul egyenlő hosszú vagy az utóbbi ér valamivel hosszabb. Két példányon azonban (1 ♀: Cuha, 1 ♂: Hárskút) r2 hosszabb mint cuqul (r2: cuqul ♀ 24 : 18, ♂ 18 : 16–17, x63), melyeket kérésemre FISCHER határozott meg 1977-ben, és magam rendellenes példányoknak tekintem.

Elterjedése: Európában általánosan elterjedt faj.

Lelőhelyei (16. térkép). Bf: Felsőörs, 1966. V. 30, 1 ♀ és 1973. V. 6: 1 ♀ – ÉB: Bakonybél, Szömörkés, 1968. VII. 5,

2 ♂. Csesznek, Cuha-völgy, 1957. V. 23, 1 ♀, leg. Móczár L. Guylafirátót, Búdöskút környéke, 1968. IV. 26, 2 ♂. Hárskút, Esztergály-völgy, 1966. VI. 7, 1 ♂. Tapolca, Kalapácsér, 1966. V. 4, 1 ♂. – KB: Csetény, 1961. VII. 4, 1 ♀.

Biosteres (s. str.) *spinaciae* (THOMSON, 1895) – A csáp 32 (1 ♀), ill. 35–36 ízű. cuqul közel kétszer hosszabb mint r2 (25 : 15, x63), vagy éppen kétszer hosszabb. Az egyik hím példányon rendellenesen „fiókkönyökejt” van: a normál könyökejt (Cu1) mintegy meghosszabbodott és lefűződött róla egy apró sejt, amit disztálisan is határol egy harántér.

Elterjedése: Európában és Észak-Amerikában egyaránt egyik leggyakoribb *Biosteres* faj. Ennek ellenére hazánkban most sikerült először kimutatni három lelőhelyről (Keszthelyen kívül még Budajenőről és Újszentmargitáról).

Leelőhelye. Kh: Keszthely, 1966. V. 20, ex *Pegomyia hyosciami* Panz. (Tápnövénye *Beta vulgaris*) 1966. VI. 13, 1 ♀ és 6 ♂, leg. et educ. Sáringer.

Biosteres (*Chilotrichia*) *wesmaeli* (HALIDAY, 1837) – A csáp 38 (1 ♀), ill. 43 ízű (1 ♂). cuqul és r2 egyenlő hosszú. A 3. comb háromszor (1 ♀ 40 : 13, x63), ill. négyszer hosszabb mint széles (1 ♂ 45 : 12, x63). Az 1. hátlemezzel valamivel rövidebb (1 ♀ 26 : 28, x63), ill. valamivel hosszabb mint hátul széles (1 ♂ 30:26, x63).

Elterjedése: Észak-, Nyugat- és Közép-Európa. Faunaterületünkön síkvidéki és az ehhez közel fekvő hegyvidék lelőhelyeken gyűjtötték.

Leelőhelyei. DB: Szentgál, Somod, 1975. V. 22, 1 ♀. – ÉB: Gyulafirátót, Kispapod, 1967. VIII. 17, 1 ♂.

Diachasma cephalotes (WESMAEL, 1835) – Az 1. hátlemezzel szemcsésen-hosszantian ráncolt. A potroh a 3. szelvénytől kezdve összenyomott (deformáltság?).

Elterjedése: az eddigi adatok szerint nyugat- és közép-európai faj. Magyarország faunájára nézve új faj.

Leelőhelye. KB: Csesznek, Gézaháza, Mogyoróskert, 1957. V. 22, 1 ♀, leg. Móczár L., det. M. Fischer 1977.

IRODALOM – LITERATUR

ACHTERBERG, C. van (1975): About the identity of *Biosteres* (*Biosteres*) *impressus* (Wesmael) Braconidae, (Opiinae). – Ent. Ber., 35: 175–176.

FISCHER, M. (1957a): Neue Opius-Arten aus Schweden. – Opusc. ent., 22: 211–225.

FISCHER, M. (1957b): Die europäischen Arten der Gattung *Opius* Wesm., Teil IIa. – D. ent. Z. (N. F.), 4: 332–358.

FISCHER, M. (1958a): Die europäischen Arten der Gattung *Opius* Wesm. Teil IIb. – Ann. Hist.-nat. Mus. Nat. Hung., 50: 241–260.

FISCHER, M. (1958b): Die europäischen Arten der Gattung *Opius* Wesm. Teil IVb. – Sb. ent. Odd. nar. Mus. Praze, 32: 295–316.

FISCHER, M. (1958c): Neue Braconiden aus den Zoologischen Museum Berlin, Sammlung Förster. – Mitt. zool. Mus. Berlin, 34: 173–181.

FISCHER, M. (1958d): Die europäischen Arten der Gattung *Opius* Wesm., Teil III. – Beitr. Ent., 8: 189–212.

FISCHER, M. (1959a): Die europäischen Arten der Gattung *Opius* Wesm. Teil IIc. – Opusc. Ent., 24: 55–78.

FISCHER, M. (1959b): Die europäischen Opiinae. – Sb. ent. Odd. nar. Mus. Praze, 33: 241–263.

FISCHER, M. (1960): Die europäischen Arten der Gattung *Opius* Wesm., Teil IVa. – Ann. zool. Warsz., 19: 33–112.

FISCHER, M. (1961): Ergänzungen zur Kenntnis der paläarktischen *Opius*-Arten (Hymenoptera, Braconidae). – Ann. Mus. civ. Stor. nat. (Genova), 72: 1–16.

FISCHER, M. (1962a): Zwei neue *Opius*-Arten aus Niederösterreich. – Nachr. Bl. Bayer. Ent., 11: 23–25.

FISCHER, M. (1962b): Die *Opius*-Arten des Burgenlandes. – Wiss. Arb. Burgenld., 29: 30–67.

FISCHER, M. (1964): Über Opiinae der westlichen Paläarktis. – Annl. naturh. Mus. Wien, 67: 409–433.

FISCHER, M. (1966): *Opius breviscapus* Thomson im Burgenland. – Nachr. Bl. Bayer. Ent., 15: 7–10.

FISCHER, M. (1968): 141. Opiinae. Ergebnisse der zoologischen Forschungen von Dr. Z. Kaszab in der Mongolei (Hymenoptera, Braconidae). – Reichenbachia, 11: 97–114.

FISCHER, M. (1969): Opiinae aus dem Tiroler Hochgebirge. – Ber. Naturw.-med. Ver. Innsbruck, 57: 39–58.

FISCHER, M. (1971a): Index of World Opiinae. – Index of Entom. Ins., p.1–189.

FISCHER, M. (1971b): Opiinae aus der Mongolei, gesammelt von Dr. Z. Kaszab in den Jahren 1966 bis 1968 (Hymenoptera, Braconidae). – Sitz. ber. Österr. Akad. Wiss., Math.-naturw. Kl., Abt. I., 179(5–6): 33–76.

FISCHER, M. (1973): Hymenoptera, Braconidae, Subfamilia Opiinae (Paläarktische Region). – In: Das Tierreich, Lief. 91: I–XII + 1–620.

FISCHER, M. (1974): Opiinae aus dem Ötztal (Österreich) (Hymenoptera: Braconidae). – Beitr. Ent., 24: 73–86.

FISCHER, M. (1975): *Opius durescaui* n. sp. (Hym., Braconidae, Opiinae) gezogen aus *Agromyza frontella* Rondani (Dipt., Agromyzidae). – Zschr. Arbeitsgem. Österr. Entom., 27: 53–55.

FISCHER, M. (1977a): Opiinae aus Kärnten, gesammelt im Jahre 1973 in der Umgebung von Hüttenberg (Hymenoptera, Braconidae). – Carinthia, 167/87: 351–366.

FISCHER, M. (1977b): Opiinen–Wespen aus dem Land Salzburg, gesammelt von Herrn Dr. Paul Peter Babji (Hymenoptera, Braconidae). – Polskie Pismo Ent., 47: 43–57.

PAPP, J. (1973a): A Bakony hegység gyilkosfülkész-faunájának alapvetése (Hymenoptera, Braconidae), I. Meteorinae, Helconinae, Macrocentrinae és Microgasterinae. – A Veszpr. megyei Múz. Közlem., 12: 477–512.

PAPP, J. (1973b): Contributions to the Braconid fauna of Yugoslavia (Hymenoptera, Braconidae) I. – Acta Mus. Maced. Sci. Nat. (Skopje), 13 (1, 119): 1–23.

PAPP, J. (1979): New *Opius* Wesm. species from Hungary and Czechoslovakia (Hymenoptera, Braconidae: Opiinae) II. – Acta Zool. Hung., 25(3–4): 347–356.

PAPP, J. (1981a): A survey of the Braconid fauna of the Hortobágy National Park (Braconidae (Hymenoptera), I. – In: Nemzeti Parkok Élővilága, Hortobágy, nyomás alatt.

PAPP, J. (1981b): Fülkészarázalkatúak IX/A. Ichneumonidea IX/A. – Magyarország Állatvilága (Fauna Hungariae), XI. kötet, 12/A füzet (Hymenoptera I.), p. 1–163.

STELFOX, A. W. (1948): *Opius tenuicornis* Thomson (Hym., Braconidae) in Ireland, a species new to British list. – Ent. mon. Mag., 84: 6–7.

DIE GRUNDLEGUNG DER BRACKWESPEN-FAUNA DES BAKONY-GEBIRGES
(HYMENOPTERA, BRACONIDAE) II. OPIINAE

In der Fauna des Bakony-Gebirges wurden insgesamt 110 Arten der Unterfamilie Opiinae eingesammelt bzw. bewiesen. Von diesen sind bezüglich der Wissenschaft 4 Arten neu: *Opius* (s. str.) *circinus* Papp ♂, *O. (Misophthora) discolor* Papp ♀, *O. (Utetes) melbus* Papp ♀ sowie *O. (Opiognathus) ocreatus* Papp ♂, die Beschreibung der neuen Arten erschien in englischer Sprache in *Acta Zool. Hung.* 24/1978 bzw. 25/1979. Bezüglich der Fauna Ungarns kamen insgesamt 45 neue Arten zum Vorschein, diese sind wie folgt: *Ademon mutuator* (Nees), *A. urinator* (de Stefani), *Opius aemulus* Hal., *O. altimontanus* Fi., *O. attributus* Fi., *O. aureliae* Fi., *O. austriacus* Fi., *O. breviscapus* Thoms., *O. campanariae* Fi., *O. caricivora* Fi., *O. clausus* Fi., *O. comatus* Wesm., *O. connivens* Thoms., *O. curtifemur* Fi., *O. difficillimus* Fi., *O. diver-*

siformis Fi., *O. docilis* Hal., *O. exilis* Hal., *O. funebris* Wesm., *O. holconotus* Fi., *O. hostium* Fi., *O. inflammatus* Fi., *O. insertus* Fi., *O. lonicerae* Fi., *O. macedonicus* Papp, *O. magnicauda* Fi., *O. magnus* Fi., *O. meracus* Fi., *O. mundus* Först., *O. parvungula* Thoms., *O. pendulus* Hal., *O. pulcherrimus* Fi., *O. pumilio* Wesm., *O. rufipes* Wesm., *O. saevus* Hal., *O. seebensteinensis* Fi., *O. tenuicornis* Thoms., *O. tirolensis* Fi., *O. vexator* Fi., *Biosteres bicolor* (Wesm.), *B. brevisulcus* (Thoms.), *B. impressus* (Wesm.), *B. punctiscuta* (Thoms.), *B. spinaciae* (Thoms.) und *Diachasma cephalotes* (Wesm.).

A szerző címe (Anschritt des Verfassers): Dr. PAPP Jenő
H-1088 Budapest
Baross u. 13.